

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

**Daňové zatížení standardizovaného poplatníka ve
vybraném kraji ČR**

David Hruška

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

David Hruška

Ekonomika a management

Název práce

Daňové zatížení standardizovaného poplatníka ve vybraném kraji ČR

Název anglicky

Tax Burden of a Standardized Taxpayer in Chosen Region of Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat daňové zatížení příjmů standardizovaného poplatníka v Pardubickém kraji včetně mezikrajového srovnání. Autor bude analyzovat druhy příjmů standardizovaného poplatníka, způsob jejich zdaňování ve vazbě na legislativní rámec a komparaci daňového zatížení.

Metodika

Bakalářská práce bude obsahovat teoretickou a praktickou část. Teoretická část bude obsahovat úvod do problematiky a vysvětlení základních pojmů, které se týkají systému daní v České republice včetně významných legislativních změn, bude definovat konkrétní daně, jejich třídění a funkce. Praktická část bude analyzovat daňové zatížení příjmů standardizovaného poplatníka, budou stanoveny modelové příklady a posouzen vliv daňového zatížení, způsoby jeho výpočtu a indikátory, které s těmito výpočty souvisí. Výstupem praktické části bude vyhodnocení výsledků provedené analýzy a vyvození relevantních závěrů a doporučení. Použité metody: rešerše odborné literatury, dedukce, analýza, komparace, konkretizace, matematicko-statistické metody.

Doporučený rozsah práce

40-60

Klíčová slova

daň, daňové zatížení, poplatník, daňový systém, zdanění, sazba daně, redistribuce příjmů, daňová kvóta

Doporučené zdroje informací

- KOTLÁN, Igor. Daňové zatížení a struktura daní v ČR ve srovnání s vybranými zeměmi OECD a EU a legislativní změny ve smyslu de lege ferenda. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2010. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 978-80-86729-58-9.
- KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie a politika. 5. aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2018. 269 s. ISBN 978-80-7357-574-8
- ŠIROKÝ, Jan. Základy daňové teorie s praktickými příklady. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Vzdělávání a certifikace účetních. ISBN 978-80-7552-315-0.
- VANČUROVÁ, Alena, Lenka LÁCHOVÁ a Hana ZÍDKOVÁ. Daňový systém ČR 2020. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-887-4.
- VANČUROVÁ, Alena. Zdanění osobních příjmů. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-236-7.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Josef Slaboch, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 15. 6. 2022

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 07. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Daňové zatížení standardizovaného poplatníka ve vybraném kraji ČR" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. března 2023

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Josefu Slabochovi, Ph.D., za poskytnutí mnoha důležitých rad a postřehů, ale zejména za trpělivost a vstřícnost.

Daňové zatížení standardizovaného poplatníka ve vybraném kraji ČR

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá analýzou daňového zatížení příjmů standardizovaného poplatníka ve vybraném kraji České republiky vč. mezikrajového srovnání, popisuje jeho vývoj. Práce analyzuje druhy příjmů poplatníka, způsob jejich zdaňování ve vazbě na legislativní rámec a komparaci daňového zatížení, vliv daňového zatížení na specifické ekonomické ukazatele a ekonomické jednání poplatníka. Práce také obsahuje analýzu efektivní sazby daně z příjmů zaměstnanců v ČR a modelové příklady pro výpočet daňového zatížení. Daně tvoří hlavní část příjmů vládních institucí České republiky, zachycení správné výše daní je nezbytné pro propočtení vládního deficitu, daně musí být zaznamenány na základě předpisu platby konkrétní daňové povinnosti, je zde tedy uplatněn aktuální princip stanovení daně a konkrétního daňového zatížení. Aktuální princip je také publikován i v datech Českého statistického úřadu, která jsou podkladem pro jednotlivé výpočty a komparace uvedené v této práci, díky tomu jsou informace za daná období správná a průkazná a mají časovou souvislost. Ačkoliv je v České republice uplatňováno lineární zdanění (do výše 48násobku průměrného hrubého měsíčního příjmu), prací bylo díky výpočtům zjištěno, že poplatníci v krajích s vyšší průměrnou hrubou mzdou odvádí ze své mzdy větší procentuální podíl než kraje s nižší mzdou. To je zapříčiněno daňovými slevami, které nejsou nastaveny procentuálně, ale fixně (viz např. sleva na poplatníka). Největší daňové zatížení pro poplatníky v České republice představuje daň z příjmu. Její výše se díky zrušení superhrubé mzdy v roce 2021 snížila na 56 007 Kč ze 73 093 Kč v roce předchozím (u poplatníka v Pardubickém kraji). Daňové zatížení položek ve spotřebním koši v období 2019–2021 se pohybovalo v rozmezí 19 008 - 21 115 Kč za jednu osobu v domácnosti. Majetková daň pro standardizovaného poplatníka byla v práci vypočítána ve výši 516 Kč.

Klíčová slova: daň, daňové zatížení, poplatník, daňový systém, zdanění, sazba daně, redistribuce příjmů, daňová kvóta

Tax Burden of a Standardized Taxpayer in Chosen Region of Czech Republic

Abstract

The bachelor thesis deals with the analysis of the tax burden on the income of a standardized taxpayer in a selected region of the Czech Republic, including inter-regional comparison, and describes its development. The thesis analyzes the types of taxpayer income, their taxation methods in relation to the legislative framework, and the comparison of tax burden, the impact of tax burden on specific economic indicators and the economic behavior of the taxpayer. The thesis also includes an analysis of the effective income tax rate of employees in the Czech Republic and model examples for calculating the tax burden. Taxes constitute the main part of the income of government institutions in the Czech Republic. Capturing the correct amount of taxes is necessary for calculating the government deficit. Taxes must be recorded based on the payment regulation of specific tax obligations, therefore the accrual principle of determining tax and specific tax burden is applied. The accrual principle is also published in the data of the Czech Statistical Office, which serve as a basis for the individual calculations and comparisons presented in this thesis. As a result, the information for specific periods is correct, evidential, and has a temporal context. Although linear taxation (up to 48 times the average gross monthly income) is applied in the Czech Republic, the thesis has found, through calculations, that taxpayers in regions with higher average gross wages pay a higher percentage of their salary than those in regions with lower wages. This is caused by tax credits that are not set proportionally, but rather fixed (e.g. personal tax credit). The highest tax burden for taxpayers in the Czech Republic is the income tax, which due to the abolition of super-gross wages in 2021, has decreased to 56,007 CZK from 73,093 CZK in the previous year (for a taxpayer in the Pardubice region). The tax burden of items in the consumption basket in the period 2019-2021 ranged from 19,008 to 21,115 CZK per household member. The property tax for a standardized taxpayer was calculated to be 516 CZK in the thesis.

Keywords: tax, tax burden, taxpayer, tax system, taxation, tax rate, income redistribution, tax quota

Obsah

1. Úvod.....	11
2. Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3. Teoretická východiska	14
3.1 Definice a funkce daně.....	14
3.2 Konstrukční prvky daně	16
3.3 Daňový systém České republiky	18
3.4 Popis daňového systému v České republice.....	21
3.5 Základní rozdělení.....	22
3.5.1 Přímé daně	22
3.5.2 Nepřímé daně	27
3.6 Inflace.....	28
3.7 Spotřební koš.....	30
3.8 Daňové subjekty	31
3.8.1 Daňový poplatník.....	31
3.8.2 Daňový plátce	31
3.9 Vývoj daně z příjmů fyzických osob	32
3.9.1 Reforma v devadesátých letech	32
3.9.2 Druhá polovina devadesátých let	32
3.9.3 Roky 2001–2005.....	32
3.9.4 Zdaňovací období v letech 2005–2007.....	33
3.9.5 Rok 2008–2020.....	33
3.9.6 Rok 2021	34
3.10 Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní	34
4. Vlastní práce.....	37
4.1 Krajská diferenciací mezd.....	37
4.1.1 Krajská diferenciací hrubých mezd	37
4.1.2 Krajská diferenciací čistých mezd	39
4.2 Rozklíčování DPH u statků a služeb spotřebního koše.....	51
4.2.1 Potraviny a nealkoholické nápoje	51
4.2.2 Alkoholické nápoje a tabák.....	52
4.2.3 Odívání a obuv.....	53
4.2.4 Bydlení, voda, energie a paliva.....	54
4.2.5 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	55
4.2.6 Zdraví.....	56

4.2.7	Doprava	57
4.2.8	Pošty a telekomunikace.....	58
4.2.9	Rekreace a kultura.....	59
4.2.10	Vzdělávání	61
4.2.11	Stravování a ubytování.....	61
4.2.12	Ostatní zboží a služby	62
4.2.13	Struktura výdajů za skupiny ve spotřebním koši v % za roky 2021,2020,2019	63
4.2.14	Celkové daňové zatížení spotřebního koše	64
4.3	Majetková daň	65
4.4	Celkové daňové zatížení standardizovaného poplatníka a shrnutí struktury daní.	66
5.	Závěr.....	69
6.	Seznam použitých zdrojů.....	71
7.	Internetové zdroje	72
8.	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	73
4.5	Seznam obrázků	73
4.6	Seznam tabulek.....	73
4.7	Seznam grafů.....	74

1. Úvod

Daně mají důležitý vliv na rozhodování poplatníka při výběru typu a velikosti uskutečňovaných ekonomických činností. Jsou také neodmyslitelnou součástí života každého z nás. Setkáváme se s nimi nejen v profesním životě, kde je vypočtena a odvedena od našeho hrubého příjmu daň, ale i v osobním životě, ať je to při každodenním nákupu v supermarketu, tankování pohonných hmot do našich aut nebo pořizování služeb a statků, které uspokojují naše potřeby. Zdanění je stále aktuální téma mnoha debat a politických šarvátek, trápí nejednoho poplatníka a provází nás už od dávných dob. Již před dvěma sty lety prohlásil vynálezce a politik Benjamin Franklin: „Nic není na světě jistého, jen smrt a daně“ (Kubátová, 2018).

Zejména v této dnešní složité době je výše daně a její způsob výpočtu velmi aktuální nejen v souvislosti se situací na Ukrajině a energetickou krizí. Zdanění je stále diskutovaným problémem, hovoří se zejména o sazbě daně. Vliv na její konečnou výši má však celá řada aspektů v návaznosti na legislativní oporu. V důsledku těchto aspektů konečná výše vypočtené daně nemusí odpovídat aktuální výši daňové sazby. Tuto konečnou výši daně v návaznosti na vliv již zmiňovaných aspektů stanovuje výpočet daňového zatížení, kterému je nejen v České republice, ale i ve světě věnována velká pozornost a je předmětem řady výzkumů.

V současném období se spouště lidem zdá, že daně, které odvádí transnacionální korporace a bohatí jednotlivci, nejsou tak vysoké jako by měly ve skutečnosti být, jelikož díky svým hojným finančním rezervám a právním zástupcům dokážou lépe porozumět a následně obejít paragrafy daňových zákonů. Z tohoto důvodu se v této práci hodlám zabývat právě tzv. standardizovaným poplatníkem. V práci se zaměřuji pouze na poplatníky coby fyzické osoby, a to jak na poplatníky, kteří mají příjmy ze závislé činnosti, tak i na osoby samostatně výdělečně činné (dále jen OSVČ). Po práci jsem zvolil Pardubický kraj, ve kterém žiji, a to včetně mezikrajového srovnání s ostatními plátcí z jiných krajů České republiky. Práce obsahuje komplexní přehled o samotném nastavení daně z příjmů fyzických osob, ale též bude též zahrnovat spotřební koš a inflaci, abych mohl lépe poukázat na výdajové zatížení daného poplatníka.

Vývoj v oblasti daňového zatížení musíme vnímat v širších souvislostech, aby bylo možné stanovit objektivní a transparentní závěry stavu současného, ale i kvalifikovaně předjímat stav budoucí, tato predikce je však velmi složitá.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat daňové zatížení příjmů standardizovaného poplatníka v Pardubickém kraji včetně mezikrajového srovnání ve sledovaném období 2019–2022. V návaznosti na aktuální dostupnost dat bude celkové zatížení poplatníka vypočítáno pro rok 2021, jelikož v průběhu zpracování bakalářské práce nejsou dostupné aktuálnější informace z hlediska spotřebního koše. Bude provedena analýza druhů příjmů standardizovaného poplatníka, způsob jejich zdaňování ve vazbě na legislativní rámec a komparaci daňového zatížení. Cílem práce je také analýza konkrétních dopadů legislativních změn v České republice na samotnou daňovou povinnost osob fyzických a komparace daňového zatížení vč. kvantifikace rozdílů u různých skupin poplatníků daně z příjmů, dílčím cílem bude určení progresivity zdanění a vyčíslení finančních důsledků. Práce bude obsahovat detailní popis daňové soustavy.

2.2 Metodika

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, a sice na část teoretickou a část praktickou. Pro teoretickou část byly použity odborné publikace a zákony v aktuálním znění. V první části praktické práce jsou porovnány hrubé mzdy všech krajů, data byla získána z údajů statistického úřadu pro jednotlivé kraje. Druhá část práce zahrnuje výše uvedená data již ponížená o následující položky: daň z příjmu, sociální pojištění a zdravotní pojištění; následně je od daňové povinnosti odečtena sleva na poplatníka, kterou si poplatník může uplatnit v celkové výši, i když má příjmy jen po část roku. Jiné daňové slevy uplatněny nejsou, tato práce se zabývá standardizovaným poplatníkem, tudíž z důvodu srovnatelnosti posuzovaných dat ostatní slevy, u kterých je nezbytné prokazovat jejich nárok, použity nejsou. Každému kraji je v práci zvlášť věnována tabulka s čistou mzdou za předchozí 4 roky, kde je podrobně vypočítáno a popsáno, jaké položky jsou ve výpočtu zahrnuty. Vzorec pro výpočet daně z příjmu je následující:

$$\text{daň z příjmu ze superhrubé mzdy} = (\text{hrubá mzda} \times 1,338) \times 0,15 \quad (1)$$

$$\text{daň z příjmu} = \text{hrubá mzda} \times 0,15 \quad (2)$$

Od hrubé mzdy jsou také odečteny odvody na sociální a zdravotní pojištění za zaměstnance, pro jejichž výpočty jsou v práci využívány následující vzorce:

$$\text{sociální pojištění} = \text{hrubá mzda} \times 0,065 \quad (3)$$

$$\text{zdravotní pojištění} = \text{hrubá mzda} \times 0,045 \quad (4)$$

Zároveň se zde nachází řádek „celkové daňové zatížení“, které je vypočteno odečtením následujících položek od hrubé mzdy: daně z příjmu, sociálního a zdravotního pojištění a následným přičtením slevy na poplatníka. Zde je vykázáno, kolik měsíčně poplatník odvedl za jednotlivé roky. Následuje mezikrajové srovnání neboli komparace čistých mezd mezi jednotlivými kraji. Nejprve byly porovnány kraje, kde jsou mzdy nejvyšší, aby bylo zřejmé, jak vysoká je disparita mezd Prahy a ostatních krajů. Pardubický kraj, který si autor pro práci vybral a ve kterém se také coby daňový poplatník nachází, byl následně porovnán s hlavním městem Prahou a krajem Karlovarským, aby bylo zřejmé, zda poplatníci v Pardubickém kraji mají blíže ke kraji s nejvyšší či nejnižší mzdou. Na konci druhé části praktické práce je uvedena tabulka s komentářem pro srovnání krajů podle mzdy čisté. V tabulce je současně uveden sloupeček s výpočtem procentuálního odvodu daní z hrubých mezd pro poplatníky v jednotlivých krajích. Výpočet byl proveden následující metodou:

$$\text{procentuální zatížení hrubé mzdy} = \frac{\text{celkové daňové zatížení}}{\text{hrubá mzda}} \times 100 \quad (5)$$

Ve třetí části praktické práce jsou vzata data ze spotřebního koše uvedeného na stránkách Českého statistického úřadu, konkrétně „Domácnosti podle postavení osoby v čele“. Z tohoto spotřebního koše jsou vzata data ze sloupce „Zaměstnanci celkem“ a vložena do excelového souboru. Stejný postup je proveden i pro dva další spotřební koše, konkrétně z roku 2019 a 2020. Sloupce jsou pak vloženy vedle sebe, aby mohla být provedena komparace vývoje DPH a nákladů za jednotlivé roky. Český statistický úřad bohužel neposkytuje novější data o spotřebních výdajích domácností než z roku 2021. V každé z dvanácti tříd spotřebního koše je z jednotlivých položek rozklíčována v návaznosti na zákon č. 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty výše a sazba DPH. Na konci každé

tabulky je pak uvedeno celkové daňové zatížení dané třídy, které je provedeno součtem výše všech daní z přidané hodnoty, které poplatník platí v ceně za službu či zboží. Výpočet byl proveden následovně, kdy každá položka zatížená sazbou DPH (například 15 %) byla brána jako 115 %. Tudíž položka byla vydělena 115 a následně opět vynásobena 15. Po rozklíčování položek ve spotřebním koši byl v grafu analyzován vývoj struktury výdajů tříd za sledované období ve spotřebním koši. Tyto data poskytuje ČSÚ v tabulce pod spotřebním košem. Ve třetí části práce byla vypočtena v tabulce majetková daň, kterou ročně standardizovaný poplatník odvádí. Standardizovaný poplatník bydlí v obci Srch, která se nachází v Pardubickém kraji, tudíž pro konkrétní výpočet daně z nemovitých věcí byla použita data pro toto katastrální území. Na konci praktické části je uvedeno celkové daňové zatížení standardizovaného poplatníka a shrnutí struktury daní. Je zde zrekapitulováno, kolik poplatník v Pardubickém kraji v období 2019–2021 odvede za každý rok ze své hrubé mzdy do státního rozpočtu za jednotlivé daně, a kolik poplatníkovi ve skutečnosti zbyde financí ve svém vlastním rozpočtu.

3. Teoretická východiska

V této kapitole se budu věnovat vysvětlení základních pojmů daňové problematiky, definici daně a teoretického třídění daní podle několika kritérií, takto specifikované poznatky pak budu využívat jako teoretický podklad pro další praktické části práce.

3.1 Definice a funkce daně

Daň jako taková představuje transfer finančních prostředků od soukromého sektoru k sektoru veřejnému, přičemž transferem rozumíme pohyb peněz od jednoho subjektu k subjektu druhému. Nejedná se o transakci, kterou je např. nákup služeb či zboží. Definice daně je jako povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Jedná se o platbu neúčelovou a neekvivalentní, která se pravidelně opakuje v časových intervalech (např. roční) či se platí pouze za určitých okolností (Kubátová, 2010).

Neúčelovost daně vyjadřuje tu skutečnost, že konkrétní daň v určité výši nemá financovat konkrétní veřejný projekt, ale stane se součástí celkových příjmů veřejného rozpočtu, které jsou alokovány k financování různých veřejných potřeb. Neekvivalentnost pak pro poplatníka znamená, že zde nevzniká nárok na protihodnotu ve

výši odpovídající platbě dané daně. Z ekonomického hlediska řadíme mezi daně i cla, protože se jedná o povinnou neúčelovou platbu do státního rozpočtu.

Význam daní coby příjmů veřejných rozpočtů vyjadřuje jejich podíl na celkových příjmech veřejných zdrojů, který v České republice dosahuje více než 90 %.

Daně definují jeden z druhů příjmů veřejných rozpočtů a tyto příjmy veřejných rozpočtů můžeme rozdělit:

- daně,
- poplatky,
- půjčky,
- dary.

Úloha zdanění je navázána na funkce veřejného sektoru a vyplývá z hlavních ekonomických funkcí tohoto sektoru. Ve výsledku to tedy znamená, že veřejný sektor má funkce, která plní i daně. Mezi hlavní funkce daní řadíme následující:

Funkce alokační – uplatňuje se tehdy, pokud trh projevuje neefektivnost v alokaci zdrojů. Mezi příčiny tržního selhání řadíme existenci veřejných statků, statků pod ochranou, externalit a nedokonalou konkurenci. Tato alokační funkce znamená buď vložení prostředků tam, kam jich trh aktuálně vkládá málo (např. školství), nebo naopak odejmutí prostředků z oblastí, kde jich je naopak mnoho.

Funkce redistribuční – tato funkce představuje přesun části důchodů od jedinců bohatších k jedincům chudším. Je důležitá zejména proto, že lidé nepovažují rozdělení důchodů a bohatství vzniklých fungováním trhu za spravedlivé. Veřejné finance (daně) mají za úkol přesunout část důchodů a bohatství směrem od bohatších jedinců k chudším.

Funkce stabilizační – znamená zmírňování cyklických výkyvů v rámci ekonomiky z důvodu zajištění dostatečné zaměstnanosti a cenové stability. O této roli fiskální politiky se často vede mnoho sporů. Její odpůrci tvrdí, že stabilizační snaha je právě příčinou, která vyvolává nestabilitu. Nelze však popřít, že daňový systém je takto schopen ovlivňovat agregátní národohospodářské ukazatele, důsledek může být různý.

Funkce fiskální – tato funkce představuje zajištění finančních prostředků do veřejných zdrojů a rozpočtů (Vančurová, Láchová, Zídková, 2020).

Stimulační funkce – daně jsou poplatníky chápány jako ztráta, tudíž dělají maximum, aby své daňové zatížení co nejvíce snížili. Stát tedy prostřednictvím stimulační funkce nabízí poplatníkovi několik druhů daňových úspor, popřípadě poplatníka naopak více daňově

zátíží. Díky tomu stát podpoří ekonomický růst, či motivuje poplatníka ke spotřebě vybraných statků. Podnikatelé si kupříkladu mohou snížit základ daně v následujících letech o ztrátu z podnikání a minimalizovat tak podnikatelské riziko. Pokud ale vlastník podniku vyplatí zisk, tak stát tento zisk zdaní, tudíž se snaží podpořit prostřednictvím daní reinvestování zisku zpět do podniku, na které se zdanění nevztahuje (Vančurová, Láchová, Zídková, 2020).

3.2 Konstrukční prvky daně

Tyto tzv. konstrukční prvky daně mají vliv na to, v jaké míře budou daně dopadat na jednotlivé subjekty, k těmto prvkům daně patří:

- Subjekt daně,
- Předmět daně,
- Základ daně,
- Sazba daně,
- Ostatní pojmy výše neuvedené (např. slevy na dani, osvobození od daně, atd.)

Subjektem daně je buď fyzická nebo právnická osoba, která má dle zákona povinnost platit či odvádět daň. Může se jednat buď o poplatníky, nebo plátce daně (Zaviačičová, 2008).

Předmětem daně je legislativně přesně vymezen, není daně bez zákona. Jedná se o určitou skutečnost, na základě, které lze poplatníkovi vyměřit a uložit daňovou povinnost, může být však i od daně osvobozen. Kromě legislativního vymezení je předmět daně obsažen i v jejím názvu.

Základ daně neboli daňový základ je podkladem pro výpočet daně samotné a vyjadřuje nám upravený a specifikovaný předmět zdanění podle zákonných pravidel. Základ daně musí být vyjádřen v jednotkách, které jsou měřitelné, nejčastěji v penězích. Základ daně je vymezen časově, toto časové vymezení představuje stanovení zdaňovací období, což je časový interval, za který základ daně zjišťuje (Zaviačičová, 2008).

Základním zdaňovacím obdobím je interval 12 měsíců, nejčastěji se jedná o kalendářní rok. Tento interval se používá u daní přímých, pokud to však nejsou daně bez zdaňovacího období. U spotřební daně by kalendářní rok byl velmi dlouhou periodou, proto je nejběžnějším zdaňovacím obdobím kalendářní měsíc, v již menší míře se však používá i kalendářní čtvrtletí. Ve vazbě na zdaňovací období a jeho kvalitu můžeme daně také členit

na daně bez zdaňovacího období a na daně s pravidelnou periodicitou výběru. Daně bez zdaňovacího období jsou ty, které se vybírají pouze a vždy tehdy, když nastane určitá událost, která je předmětem daně. Daně s pravidelnou periodicitou výběru dělíme na daně kapitálové a daně běžné. Kapitálové daně jsou ty, jejichž základem je stavová veličina, počet jednotek k určitému relevantnímu datu. Pokud je daňovým základem stavová veličina (například u daní majetkových), lze základ daně zjišťovat i k jednomu datu v průběhu zdaňovacího období, a to zpravidla k jeho prvnímu dni. Tyto daně se někdy označují také jako daně na zdaňovací období. Výhodou je, že tyto daně mohou být stanoveny už v průběhu zdaňovacího období. Běžné daně jsou takové, jejichž daňový základ se stanovuje a načítá za dané zdaňovací období. Zde má základ daně charakter tokové veličiny. Výše základu daně proto může být stanovena až po ukončení daného zdaňovacího období. Tyto daně se také z tohoto důvodu označují jako daně za zdaňovací období. Běžnými daněmi jsou například daně důchodové a daně ze spotřeby (Běhounek, 2021).

Sazba daně představuje algoritmus, který slouží k výpočtu daně z daňového základu. Rozlišujeme relativní sazbu daně a pevnou sazbu daně. Pevná sazba je vztažena k fyzikální jednotce daňového základu za předpokladu, že základ daně je ve fyzických jednotkách stanoven. Sazba relativní je používána v těch případech, kde se jedná o hodnotový základ daně. Sazba je určitým procentem ze základu daně a může být stanovena buď lineárně, progresivně nebo regresivně. Lineárně stanovená daň roste ve stejném poměru s růstem daňového základu. Progresivně stanovená daň roste s růstem daňového základu rychleji než samotný základ daně. A nakonec regresivní sazba daně, kdy s růstem základu daně dochází ke snížení daňové sazby, v praxi však není využívána (Zaviačičová, 2008). Z praktického hlediska dělíme daňové sazby podle dvou nezávislých kritérií, která nám typ sazby vymezují. Zjednodušený výklad je takový, že sazba daně je částka vyjádřená v procentech, kterou se vynásobí upravený daňový základ (snížený o nezdanitelné částky a odečitatelné položky s následným zaokrouhlením) a tímto způsobem se vypočte daňová povinnost, kterou lze následně snížit o slevy na dani (Kubátová, 2010).

Právě slevy na dani jsou velmi důležitým prvkem ve stanovení finální daně. Tyto slevy znamenají možnost snížit konečnou výši daně za daných legislativních podmínek. Rozlišujeme absolutní a relativní slevu na dani, přičemž absolutní sleva je částkou pevnou. Se slevami na dani musíme zmínit i daňové zvýhodnění a daňový bonus. Tyto konstrukční prvky mají vliv na stanovení výsledné daňové povinnosti.

3.3 Daňový systém České republiky

V daňovém systému ČR se uplatňuje zdanění příjmů, spotřeby a majetku. Nicméně, v roce 2014 byla zrušena dědická a darovací daň v ČR a tyto bezúplatné příjmy byly začleněny do daně z příjmů. Většina příjmů z dědictví a darů je ale osvobozena v rámci daně z příjmů. Procesy týkající se výběru, placení a vymáhání daní jsou regulovány daňovým řádem a některé otázky jsou přímo upraveny v daňových zákonech specifikujících jednotlivé daně. Vždy platí, že daně jsou uloženy zákonem. Avšak praktická aplikace zákonných ustanovení je v mnoha případech složitá a vyžaduje pečlivé zhodnocení konkrétní situace (Maaytová, Pavel, 2015)

Kvalitní daňová soustava musí splňovat základní principy nezbytné pro správné plnění své funkce. Mezi tyto nejdůležitější principy řadíme princip daňové efektivnosti, princip právní perfektnosti a princip daňové spravedlnosti. A právě princip daňové spravedlnosti patří mezi nejdůležitější funkce v rámci daňového systému. Je nezbytné, aby se správce daně případnou nesprávnou interpretací ustanovení zákona neocitl mimo zákonný podklad určení daňové povinnosti a také, aby daňovou povinnost nezahrnoval i na ty situace, které při správné interpretaci zákona daňovou povinností neobsahují (Vítek, 2019).

Princip daňové spravedlnosti se vzhledem ke své povaze prosazuje zejména ve fázi legislativní přípravy a tvorby. V otázce daňové spravedlnosti existuje shoda, že daňové systémy by měly zdaňovat občany srovnatelným způsobem podle jejich platebních, spotřebních a majetkových možností. Tento přístup vychází z konceptu rovnosti mezi všemi občany. Pro analýzy daňové spravedlnosti je nutné vycházet z reálného dopadu daní na ekonomické subjekty. I když jsou daně zákonně ukládány na plátce, v praxi mohou být přeneseny na odběratele prostřednictvím zvýšení cen, snížení cen dodavatelům nebo ovlivnit majitele firem a snížit tak jejich čistý zisk. Tyto faktory je tedy nutné brát v úvahu při analýze daňové spravedlnosti. (Maaytová, Pavel, 2015)

Daňová efektivnost zahrnuje dvě složky. První složkou jsou administrativní náklady vlády a vyvolané náklady poplatníků, které jsou spojené s výběrem daní. Administrativní náklady vlády se pohybují okolo 1 %, zatímco vyvolané náklady poplatníků se pohybují kolem 5 %. Vyvolané náklady jsou občas zmíněny jako administrativní břemena vládních regulací nebo nepřímé administrativní náklady. Druhou složkou daňové efektivnosti jsou

ztráty efektivity, které vznikají v důsledku daňových distorzí. Změna daně vede ke změně relativních cen zboží a služeb, což vede k substitučnímu efektu, který dále vyústí v neoptimalizovanou strukturu výroby a spotřeby. Tato ztráta efektivity, kterou lze vyjádřit jako ztrátu přebytku spotřebitele a výrobce, se označuje jako nadměrné daňové břemeno nebo náklady mrtvé váhy. Analyzujeme tedy změny přebytků spotřebitele a výrobce a poměry jejich změn. (Maaytová, Pavel, 2015)

V daňové politice samotné se pak nezaměřujeme pouze na samotný princip efektivnosti a spravedlnosti, ale velmi důležitá je stimulace, případně destimulace chování poplatníka v této oblasti.

Daňový systém ČR tvoří následující daně:

Zdanění příjmů

- Daň z příjmů fyzických osob
- Daň z příjmu právnických osob
- Pojistné na veřejné zdravotní pojištění
- Pojistné na důchodové pojištění
- Pojistné na nemocenské pojištění
- Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
- Pojistné na úrazové pojištění zaměstnanců

Zdanění spotřeby

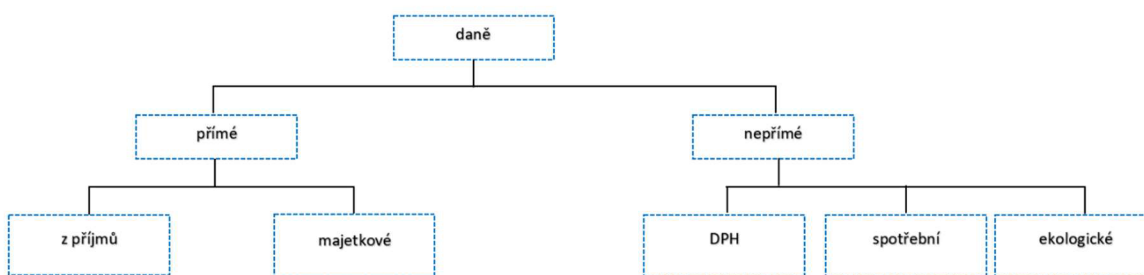
- Daň z přidané hodnoty
- Selektivní daně ze spotřeby (z minerálních olejů, lihu, piva, vína a tabákových výrobků)
- Ekologické daně
- Cla
- Silniční daň

Zdanění majetku

- Daň z nemovitých věcí
- Daň z převodu nemovitých věcí
- Silniční daň

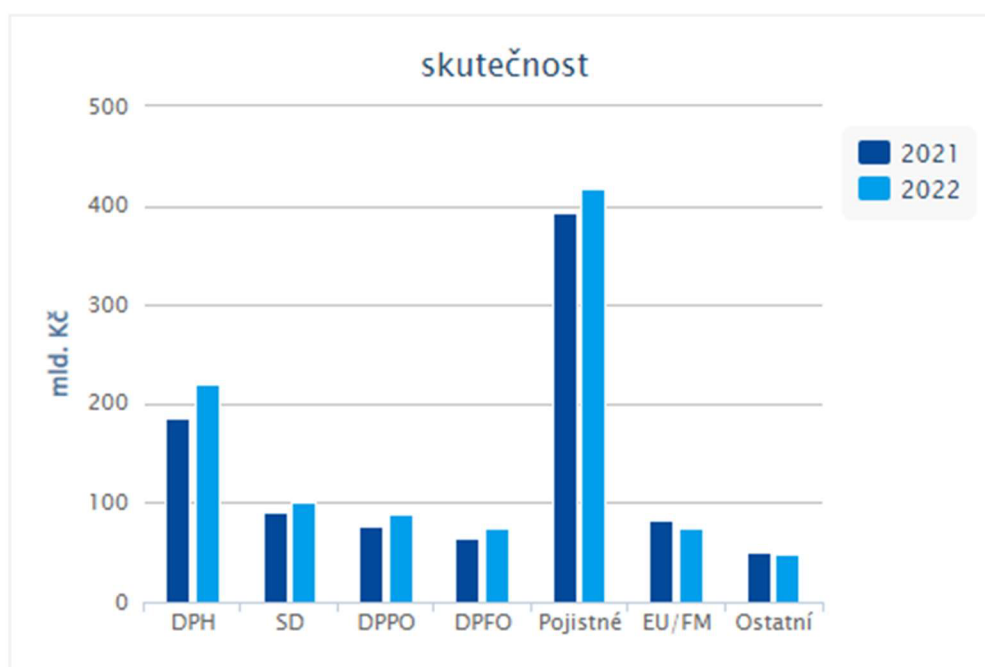
(Maaytová, Pavel, 2015)

Podle tohoto rozdělení si nyní ukážeme Daňovou soustavu České republiky. V následujícím schématu je znázorněn přehled daní, které používá Česká republika ve své daňové soustavě. Někdy je ale obtížné přesně určit, kam konkrétní daň spadá. „*Například daň silniční může být některými ekonomy považována za daň majetkovou (zdaňovaný automobil je majetkem), ale některými ekonomy naopak za daň ze spotřeby – užívání osobního automobilu. Obojí má svoji logiku*“ . (Hamerníková, 2007)

Obrázek 1 - Daňová soustava ČR, Zdroj: (Vančurová, 2020)

Nyní si v následujícím obrázku ukážeme, jak jsou tyto výše uvedené daně významné, z hlediska plnění státního rozpočtu za období leden až srpen 2022 s meziročním srovnáním.

Graf 1 - Příjmy státního rozpočtu za leden až srpen 2022 (mld. Kč), Zdroj: MF ČR

DPH – daň z přidané hodnoty

SD – spotřební daně z minerálních olejů, tabákových výrobků včetně surového tabáku a zahříváných tabákových výrobků, piva, vína a meziproductů, lihu a také včetně tzv. energetických daní a odvodu z elektřiny

DPPO – daně z příjmů právnických osob z příznání a daně vybírané srážkou

DPFO – daně z příjmů fyzických osob zahrnující daň ze závislé činnosti z příznání a daně vybíranou srážkou

Pojistné – pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (nezahrnuje pojistné na veřejné zdravotní pojištění odváděné zdravotním pojišťovnám)

EU/FM – příjmy z Evropské unie a finančních mechanismů, které představují již proplacený podíl EU/FM na financování společných programů s ČR

Ostatní – dopočet do celku daňových i ostatních příjmů nedaňové povahy. (Weiss, 2022)

3.4 Popis daňového systému v České republice

Daňový systém České republiky je sice celkem podobný daňovým soustavám většiny vyspělých zemí, zejména zemí evropských, na druhou stranu však samotný systém výběru daní patří v České republice k systémům nejkomplikovanějším, což vyplývá z prestižní studie Světové banky a konzultační a poradenské společnosti PwC, která na našem trhu působí více než 30 let. Tato studie hodnotí daňové systémy 200 zemí světa a je každoročně zveřejňována. Česká republika zde obsadila nelichotivé 117. místo z hlediska času a nákladů vynaložených firmami na správu a zajištění daňové agendy. Podle této studie musí firma daňově usazená v České republice věnovat agendě daní 557 pracovních hodin ročně, což je s výjimkou Ukrajiny nejvíce v Evropě. Česká republika má velmi složitý systém odvodů, výpočet daňové povinnosti je velmi komplikovaný, daně a pojistné se musí platit několika institucím, neexistuje zde pro tento odvod jednotné místo, společnosti musí vést velmi detailní evidenci a u některých nákladů přesně prokazovat daňovou uznatelnost. Díky velmi častým legislativním změnám se musí firmy vyrovnávat s těmito neustálými změnami. Konkrétně: cca 120 novel zákona o daních z příjmů v průběhu 18 let je opravdu velké množství, což je značný dluh vůči daňovým poplatníkům...

Mezi principy daňového systému řadíme:

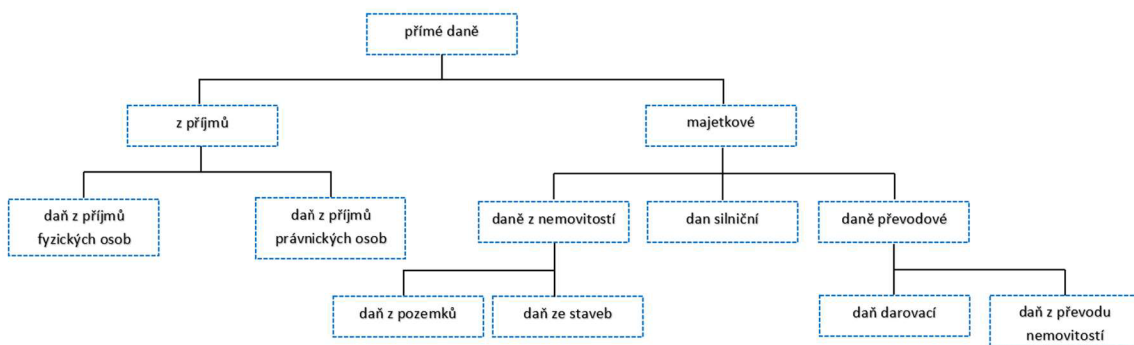
- spravedlnost zdanění – stejné podmínky platí pro různé typy subjektů (pro tuzemské i zahraniční firmy atd.),
- všeobecnost zdanění – zdanění podléhají všechny typy vlastnictví,
- účinnost zdanění – vhodným způsobem jsou stimulovány žádoucí aktivity obyvatelstva,
- harmonizace – sbližování naší daňové soustavy s daňovými systémy Evropské unie.

3.5 Základní rozdělení

Daňové příjmy pocházejí z daní přímých, které jsou přímo vyměřovány poplatníkovi s ohledem na jeho majetkovou a důchodovou situaci, a z daní nepřímých, které jsou zahrnuty v cenách zboží a takto jsou i vybírány a placeny. Jak bylo již uvedeno, daně se v základu dělí do dvou skupin na přímé a nepřímé, a to zhruba ve stejné míře. Daně přímé platí daňový poplatník na úkor svého důchodu a nemůže je přenést na jiný subjekt, čímž je zajištěna efektivnost a spravedlnost daňového systému. U daní nepřímých je předpokladem, že subjekt, který daň odvádí, neplatí daň z vlastního důchodu, ale že je tímto přenáší na jiný subjekt. Daň je přenesena prostřednictvím navýšení ceny.

3.5.1 Přímé daně

U přímých daní přesně známe, kdo je odvádí (kdo je daňovým subjektem). Díky tomu je možné přesně „zacílit“ na specifickou část občanů, tedy tento subjekt neboli poplatník je osoba, kterou nalezneme pouze u přímých daní, jelikož u nepřímých daní nelze předem jasně určit, kdo bude koncovým poplatníkem. Přímé daně jsou tedy znatelnější a lépe postřehnutelné, jsou také více vhodné v rámci politiky daňové spravedlnosti. Přímé daně ale naopak negativně ovlivňují nabídku práce, jelikož pokud se sníží nabídka práce, vyhneme se i dani. Daňový poplatník si raději užije volný čas, než aby pracoval za odměnu důchodu, který bude pravidelně snižován o daň. Daňový poplatník také uzná za vhodnější, pokud okamžitě spotřebuje své úspory, než aby mu byly zdaněny. Což působí negativně na ekonomiku, jelikož podle Hamerníkové a Mayyatové (2007) „*přiměřená míra úspor je přitom nutný předpoklad zdravého ekonomického vývoje*“.

Obrázek 2 - Přímé daně, Zdroj: vlastní zpracování (Vančurová, 2020)

Daně z příjmu

I když daně z příjmů jsou upravovány jedním zákonem, je vhodné si je rozdělit na daň z příjmu fyzických osob a daň z příjmu právnických osob. U těchto daní nezdaňujeme příjmy, jak by se podle názvu mohlo zdát, ale zisk. Hned po pojistném jsou druhé nejvýznamnější v plnění státního rozpočtu. (Hamerníková, 2007)

Dan z příjmu fyzických osob

Poplatníkem této daně jsou fyzické osoby, a to rezidenti i nerezidenti. „*Poplatníci jsou daňovými rezidenty České republiky, pokud mají na území České republiky bydliště, nebo se zde obvykle zdržují. Daňoví rezidenti České republiky mají daňovou povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí*“ (Daňové zákony, 2022)

Daň z příjmů fyzických osob je univerzální daň, která je uvržena na příjmy jednotlivců, fyzických osob neboli daňových poplatníků. Odvod této daně státu jednak plní fiskální funkci, ale také redistribuuje důchody movitých poplatníků k sociálně slabším. (Hamerníková, 2007)

Daň z příjmu fyzických osob rozdělujeme do následujících pěti skupin podle příjmů, tzv. dílčích daňových základů:

- *příjmy ze závislé činnosti (mzdy, odměny statutárních orgánů)*

- *příjmy ze samostatné činnosti (příjmy ze živnosti, nezávislých povolání, příjmy autorů atd.)*
- *kapitálové příjmy (dividendy, úroky apod.)*
- *příjmy z nájmu*
ostatní příjmy (příjmy z příležitostných činností, příležitostný převod nemovitostí, výhry, důchody apod.) (Maaytová, Pavel, 2015)

Pro každý příjem platí jiná pravidla stanovení dílčího základu daně. Výdaje se zohledňují jen u daní z příjmů ze samostatně činnosti, z nájmu a u ostatních příjmů. V základu daně nejsou zahrnuty osvobozené příjmy a příjmy vyjmuté z předmětu daně. Do vyjmutých příjmů řadíme například některé půjčky a úvěry či příjmy, k jejichž nabytí došlo v rámci společného majetku. Sociální dávky, důchody (přiznané za stanovených podmínek), ale i výživné se také nedaní. (Maaytová, Pavel, 2015)

Výpočet a sazba daně pro příjmy fyzických osob je dle zákona č. 586/1922 Sb. následující: „*sazba daně pro samotný základ daně činí 15 %. Daň se vypočte jako součin samostatného základu daně zaokrouhleného na celá sta Kč dolů a sazby daně pro tento základ daně*“.

Pokud základ daně přesáhne 48násobek průměrné mzdy, pak se tato částka přesahující násobek daní sazbou 23 %.

Daň z příjmu právnických osob

Ačkoliv se daně z příjmů právnických osob nevztahují na poplatníka, kterým se tato práce zabývá, tak se se o nich zmíníme. Poplatníkem daně z příjmů právnických osob mohou být:

- právnická osoba
- organizační složka státu
- podílový fond
- podfond akciové společnosti
- fond penzijní společnosti
- svěřenský fond podle občanského zákoníku

- jednotka, která je podle právního řádu státu, podle kterého je založena nebo zřízena poplatníkem
- fond ve správě Garančního systému finančního trhu podle zákona upravujícího ozdravné postupy a řešení krize na finančním trhu

Předmětem daně jsou všechny příjmy plynoucí z činnosti a z nakládáním s celým majetkem, pokud není jinak stanoveno. Výše daňové sazby je 19 %, u investičního fondu je pak snižená sazba 5 %. U fondu penzijní sopečnosti, či u instituce penzijního pojištění je stanovena sazba daně na 0 %. Pro právnické osoby je zdaňovací období v podobě kalendářního roku, hospodářského roku (období, které začíná v prvním dnem v jiném měsíci než leden), účetního období, v případě, že toto účetní období přesahuje dobu po sobě jdoucích 12 měsíců. V případě fúze, či rozdělení obchodní korporace je toto období od rozhodného dne, ve kterém se převod jmění či přeměna staly účinnými. (Daňové zákony, 2022 Sb.)

Majetkové daně

Majetkové daně s v České republice člení na daň z nemovitých věcí, daň z nabytí nemovitých věcí a silniční daň. Tyto daně jsou přímé a jsou stanoveny podle ceny a velikosti majetku daného poplatníka. Jsou pouze doplňkovým daňovým příjmem a tvoří asi 1 % celkového daňového příjmu. Pro stát jsou však stálý příjem peněz do rozpočtu, což je zapříčiněno tím, že nezávisí na vývoji ekonomiky. (Vančurová, Láchová, 2020)

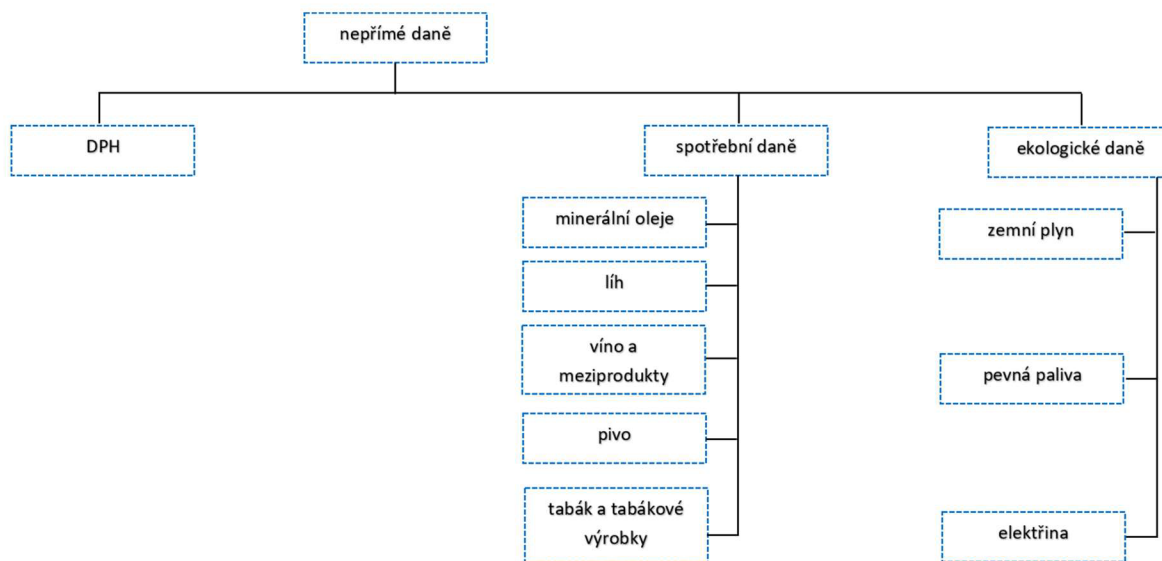
Daně z nemovitých věcí členíme na dvě skupiny – daň ze staveb a daň z pozemků. Tato daň se zabývá pozemky, stavbami a jednotkami v ČR. Vybírají se podle polohy nemovitosti, nikoliv podle bydliště, nebo sídla poplatníka, jelikož vybrané daně z nemovitých věcí putují přímo do rozpočtů obcí, v jejichž katastru je nemovitost zapsána. Výše daně určuje mnoho kritérií. Pozemky se člení na několik kategorií, záleží na jejich typu. Každá skupina má jinou metodu pro výpočet základu daně a její sazbu. Pokud daníme stavby, musíme znát výměru zastavěné plochy stavby udávanou v m². Zdaňovací období je kalendářní rok, daňové přiznání podá poplatník (z pravidla vlastník nemovitosti) až tehdy, když mu vznikne povinnost daň uhradit. (Vančurová, Láchová, 2020)

Daň z převodu nemovitostí se hradí jednorázově, jedná se tak o jednorázovou daň. Odvádí se při plném převodu nemovitostí. Kupní cena je většinou určena jako základ daně, pokud není ocenění podle zákona o oceňování. Sazba se je jednotná a lineární. (Hamerníková, 2007) „*Poplatník daně z nabytí nemovitých věcí je povinen podat daňové přiznání do konce třetího kalendářního měsíce po měsíci, v němž byl proveden vklad vlastnického práva k nemovité věci práva stavby atd.*“ (Vančurová, Láchová, 2020)

Silniční daň má povinnost uhradit obvykle provozovatel motorových vozidel, které jsou předmětem této daně. Vozidla, na které je tato daň uvalena, jsou určena k podnikání. Pokud však daný vůz využívá zaměstnanec ke svým osobním účelům, pak je poplatníkem osoba uvedená v technickém průkazu či zaměstnavatel. Daň se odvozuje od parametrů a druhu daného vozidla. Osobní automobily podle zdvihového objemu motoru a užitkových vozidel podle počtu náprav, či celkové hmotnosti vozidla. Zdaňovací obdobím se rozumí kalendářní rok, přičemž daňové přiznání je nutné podat nejpozději do 31. ledna (Zákon č. 16/1993 Sb., zákon o dani silniční).

Výše uvedené však platilo pro zdaňovací období 2021, pro rok 2022 však došlo k významným změnám. Na základě novely byly s účinností od 1. 1. 2022 zrušeny zálohy na silniční daň, daň je tedy splatná jednou částkou, a to ve lhůtě pro podání daňového přiznání. Došlo také ke změnám u předmětu daně a výše daně pro zdanitelná vozidla. Pokud poplatník zálohy na toto zdaňovací období zaplatil, a nevznikla mu daňová povinnost, musí si o vrácení takto vzniklého přeplatku na osobním daňovém účtu zažádat příslušný finanční úřad. Toto lze provést jednoduše ve webové aplikaci Finanční správy (Baráková, 2022)

3.5.2 Nepřímé daně

Obrázek 3 - Nepřímé daně, Zdroj: vlastní zpracování (Vančurová, 2020)

Plátcem nepřímé daně je osoba kupující statek, nebo službu. Plátce je tedy někdo jiný než poplatník. Tato nepřímá daň představuje přírážku ke kupní ceně statku, nebo služby a stává se součástí konečné ceny. Toto je příčina označování této daně, jako daň ze spotřeby. Tato daň má vliv na celkové zvyšování cen v obchodech. Poplatníkem je tedy kupující a na straně plátce daně nepřímé je obchodník, který nám zboží, nebo službu prodal. Plátce dále tuto daň odvádí státu. Odvádění nepřímých daní je pro finanční úřad snazší než výběr u daní přímých. Daně nepřímé jsou totiž pro všechny stejné.

Nepřímé daně se obecně rozdělují na dvě skupiny: selektivní a univerzální. Selektivní daně jsou spotřební a ekologické, mají za úkol stimulovat obyvatelstvo ČR, tudíž omezit chování, které je považováno za nežádoucí, jako je například konzumování legálních návykových látek (alkohol a cigarety). Do ekologické daně se řadí například znečištění životního prostředí. Univerzální daně označují jejich nevyhnutelnost, prozatím do této skupiny patří pouze DPH. (Vančurová, Láchová, 2020).

Nyní si popíšeme daň spotřební, daň z přidané hodnoty a v poslední řadě také daň ekologickou.

1. Daň spotřební – například daň z lihu, vína, dále daň z piva a daň z tabákových výrobků.

2. Daň z přidané hodnoty – tato daň je daní všeobecnou a zahrnuje v sobě poskytování služeb, prodej zboží.
3. Daň ekologická – řadíme ji mezi „nejmladší“ z daní. Jmenovitě se jedná o daň z elektřiny, daň ze zemního plynu a daň z pevných paliv. Dále do ní patří i poplatky za odpad, znečištění vzduchu a vody.

Ačkoliv nepřímé daně mají přímý dopad na navyšování cen, tak poplatníci je často při pořizování statků a služeb ani nepostřehnou. Daň je totiž schována přímo v ceně. Naopak u přímé daně poplatník vidí např. každý měsíc na výplatní pásce, kolik státu odvede a je tedy brána více negativně.

3.6 Inlace

Aktuální míra inflace (listopad 2022) ke stejnému měsíci předchozího roku dosahuje 16,2 %. (ČSÚ). Inlace se tak stává častým argumentem všech finančních poradců, když přesvědčují své klienty, aby začali investovat. Co vlastně ale pojem inflace znamená? Dle metodiky Českého statistického úřadu, který inflaci měří, inflace znamená všeobecný růst cenové hladiny v čase. Pokud tuto definici zjednodušíme, tak inflace je stav ekonomiky, při kterém rostou ceny služeb a zboží (Farkačová, 2021).

Podle Černohorského (2020) je inflace „*proces trvalého růstu cenové hladiny, který je spojen s nadměrnou emisí peněz*“. Z této definice nám vyplývá několik důležitých informací: pojem proces v definici znamená, že inflace je dynamický jev a mění s v čase, nikoliv okamžitě (nárazově). Slovo „trvalého“ zase znamená, že při jakémkoliv navýšení cenové hladiny se nemusí okamžitě jednat o inflaci. Při inflaci rostou cenové hladiny dlouhodobě a nepřetržitě (Černohorský, 2020). „*V praxi se zpravidla jedná o minimálně dvě po sobě jdoucí čtvrtletí, kdy musí cenová hladina růst, abychom mluvili o inflaci*“ (Černohorský, 2020). Jedná se o pohyb „cenové hladiny“, nikoliv pohyb jednotlivých cen zboží a služeb. Při „nadměrné emisí peněz“ musí růst nabídka peněz a pokud tomu tak není, nemohou růst dlouhodobě ani ceny (Černohorský, 2020).

Inflaci můžeme také měřit pomocí indexu spotřebních cen, z indexu cen výrobců, či z celého HDP, tedy deflátor HDP. Pokud je inflace dvouciferná a je spojena se stagnací ekonomiky, tak se jedná o **stagflaci**. Pokles cenové hladiny, a tedy opak inflace, nazýváme **deflace**. Při poklesu inflace se jedná o **dezinflaci** (Jílek, 2013).

Index spotřebních cen neboli consumer price index (CPI) znamená zvýšení cen zboží a služeb ve spotřebním koši. Pro výpočet indexu spotřebních cen se obvykle využívá Laspeyresův index, jehož vzorec je následující:

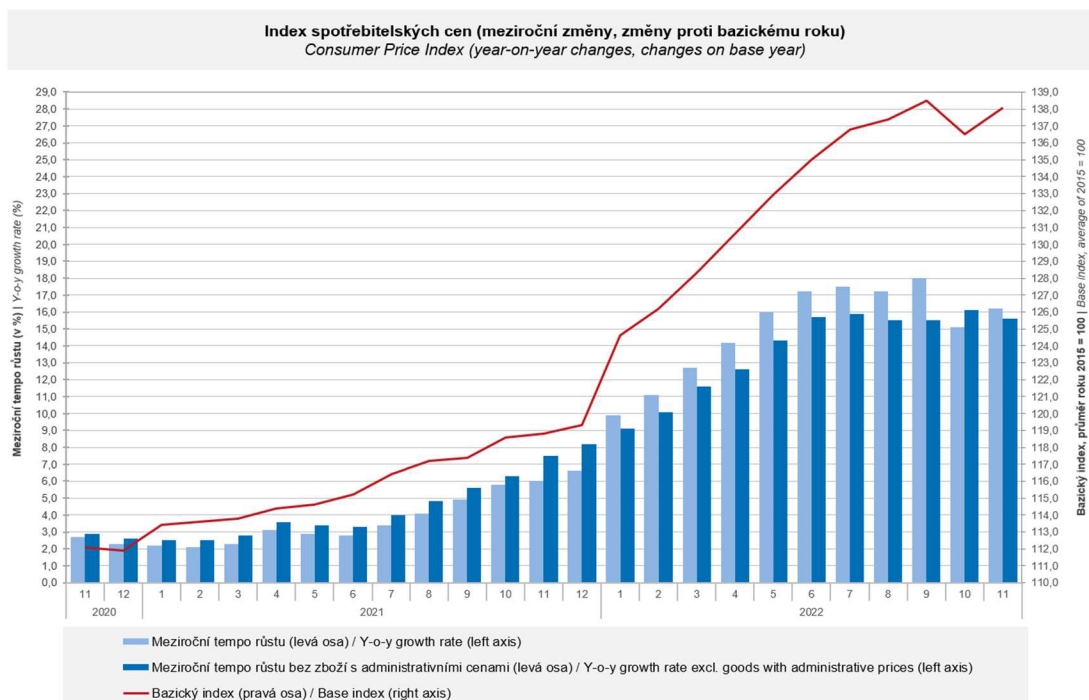
$$I = \frac{\sum p_n q_0}{\sum p_0 q_0} \quad (6)$$

kde: p_n = cena zboží (služby) ve sledovaném období,
 p_0 = cena zboží (služby) v základním období,
 q_0 = stálá váha zboží (služby) v indexu (Jílek, 2013).

Váhy q_0 setrvávají několik let beze změn, díky struktuře výdajů domácností se každoročně příliš nemění. Položky v koši se obměňují zhruba jednou za pět let, aby byl zohledněn posun v kvalitě výrobků a služeb.

V České republice CPI měří Český statistický úřad. Spotřební koš obsahuje výrobky a služby, které tvoří významnou část výdajů obyvatelstva a zahrnuje celou oblast spotřeby. Podle Jílka (2013) záleží zjištění spotřebního koše na *“podchycení všech domácností (bohatých, středních i chudých) a na výběru zboží a služeb zohledňující posun v kvalitě výrobků a služeb“*. Výběr zboží a služeb je pečlivě proveden tak, aby co nejlépe odpovídal aktuálním nákupním návykům. Ceny jednotlivých položek v koši jsou zaznamenávány měsíčně přímo v prodejnách a službách, a to v druhé dekádě daného měsíce (Jílek, 2013).

Inflace má více druhů a není pouze jedna. Nyní si ji rozlišíme podle její výše. Pokud inflace nepřesáhne 5 %, jedná se o **mírnou inflaci** (plíživá). Pokud hranici 5% inflace přesáhne, označuje se za **pádivou**. V České republice se pádivá inflace objevila v roce 2008 při hospodářské krizi. Tento rok jsme však zaznamenali poprvé za 20 let dvoucifernou inflaci, která se tento rok, vyjímaje posledních dvou měsíců, stále zvyšuje. Pokud tento trend růstu zůstane, je možné, že příští rok dosáhneme inflace **vysoké** (20 % až 200 %). Pokud by inflace přesáhla 200 %, jedná se o tzv. **hyperinflaci**. Při hyperinflaci dochází k rozpadu peněžního systému. Lidé nevěří měně daného státu, jelikož peníze ztrácí vysokým tempem hodnotu, a tudíž ze státu prchají, nebo se uchylují k naturální směně, tedy např. za 1kg rýže smění plato vajec (Farkáčová 2021).

Graf 2 - Vývoj indexu spotřebitelských cen. Zdroj: Czso.cz [online]. [cit. 2022-12-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cpi/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-listopad-2022>

3.7 Spotřební koš

Spotřební koš je možné popsat jako souhrn zvolených tříd statků a služeb, u kterých se realizuje výpočet spotřebních cen. Těmi se rozumí ceny, za které domácnosti pořizují dané statky a služby. Položky ve spotřebním koši se rozdělují do 12ti kategorií, jako např. potraviny, alkoholické nápoje, tabák, bydlení, voda, energie, paliva, náradí, atd., které jsou děleny na základě mezinárodní klasifikace individuální spotřeby – COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose). Každá položka má určitou váhu (v promile), která se určuje v souladu s výskytem v nákladech průměrné domácnosti. Na bázi 12ti skupin reprezentantů, které spotřební koš obsahuje, se vypočítá cenová hladina, tedy míra inflace. Spotřební koš se obměňuje každým rokem. S tím je spojeno i aktualizování indexů spotřebních cen. Nejvíce běžná je pak změna vah, ke které dochází při doplnění nového reprezentanta, dále se provádí kalkulace cenových indexů a selekce reprezentantů.

Tabulka 1 - Spotřební koš pro výpočet indexu spotřebitelských cen od ledna 2022

ECOICOP	Název	Váha v jednotkách promile
E01	Potraviny a nealkoholické nápoje	178,075443
E02	Alkoholické nápoje, tabák	86,948337
E03	Odívání a obuv	38,945347
E04	Bydlení voda energie paliva	267,373622
E05	Bytové vybavení, zařízení domácností, opravy	58,333435
E06	Zdraví	26,544646
E07	Doprava	103,689553
E08	Pošty a telekomunikace	32,611933
E09	Rekreace a kultura	81,481897
E10	Vzdělávání	5,565065
E11	Stravování a ubytování	57,909566
E12	Ostatní zboží a služby	62,521156

Zdroj: Spotřební koš pro výpočet indexu spotřebitelských cen od ledna 2022. ČSÚ [online]. [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni_kos_archiv

3.8 Daňové subjekty

Abychom pochopili, kdo jsou daňové subjekty, které dani podléhají, musíme je rozdělit na poplatníka a plátce.

3.8.1 Daňový poplatník

Osoba, jejíž příjmy, majetek, či úkony jsou přímo předmětem daně. Daň tedy odvádí přímo on sám. Například OSVČ odvádí daň z příjmů fyzických osob sám rovnou správci daně. (Dvořáková, 2019)

Poplatníky rozdělujeme na rezidenty a nerezidenty České republiky. Pokud má poplatník bydliště v ČR nebo se zde obvykle zdržuje, je povinen odvádět daně z příjmů, pokud tyto příjmy plynou ze zdrojů na území České republiky. Na rozdíl od nerezidenta má rezident povinnost odvádět i příjmy plynoucí ze zahraničí. Nerezidenti pak odvádí daně pouze z příjmů plynoucí ze zdrojů na území České republiky (Daňové zákony, 2022)

3.8.2 Daňový plátce

Osoba, která pod vlastní majetkovou odpovědností vybere od poplatníka daň, nebo poplatníkovi daň srazí a tu následně odvede správci daně. U daní z příjmů fyzických osob

ze závislé činnosti zaměstnavatel strhne daň zaměstnanci ze mzdy a odvede ji správci daně. Zaměstnanec tak daň neodvede přímo, ale odvede ji za něj zaměstnavatel. Nepřímé daně jako je DPH odvádí prodejce za poplatníky, kteří u něj pořídí zboží nebo služby, ve kterém je již DPH započítána. To znamená, že plátce DPH pouze vybere daň od svého zákazníka a odvede ji správci daně. (Dvořáková, 2019)

3.9 Vývoj daně z příjmů fyzických osob

Daňový systém, se kterým se dnes setkáváme, vznikl v devadesátých letech minulého století. Stal se platným 1. ledna 1993 jako třetí a poslední fáze daňové reformy (Mayyatová 2007).

3.9.1 Reforma v devadesátých letech

Na počátku devadesátých let prošly daně z příjmů zásadní reformou. Byla vytvořena zcela nová daňová soustava a byl přijat Daňové zákony, 2022 Sb., o daních z příjmu. Nejednotný systém zdanění příjmů jednotlivců, ve kterém každý příjem podléhal jiné dani, z nichž nejpodstatnější daň z nich byla daň ze mzdy, se seskupil do jedné daně: **daně z příjmu fyzických osob**. Markantní změnou prošlo také pojistné sociální pojištění, jehož velká část se převedla na zaměstnavatele, kteří museli odvádět pojistné za své zaměstnance (Mayyatová 2007).

3.9.2 Druhá polovina devadesátých let

Ačkoliv daňový systém už do konce tisíciletí nezaregistroval signifikantní reformy, i tak byly zákony velmi často pozměňovány. Zásadní změna v těchto letech pro DPFO byla pokles počet pásem sazby daně z příjmů fyzických osob, maximální sazba činící 47 % se snížila na 32 %.

3.9.3 Roky 2001–2005

V těchto letech je sazba daně tzv. klouzavě progresivní daní, tudíž čím vyšší příjem daňového poplatníka, tím větší je daňová povinnost. V roce 2001 se zvýšila hranice pro jednotlivé pásma, což bylo pro zaměstnance prospěšné. Navýšila se také výše daně. V tabulce č.2 níže jsou tyto 4 pásma zobrazena (Daňové zákony 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění k 31.12 2001–31. 12 2005)

Tabulka 2 Zdanění v letech 2001-2005 (Kč)

<i>Základ daně</i>	<i>Ze základu přesahujícího</i>	<i>Daň</i>
<i>Od Kč</i>	<i>Do Kč</i>	
0	109 200	15 %
109 200	218 400	16 380 Kč + 20 %
218 400	331 200	38 220 Kč + 25 %
331 200	Více	66 420 Kč + 32 %

Zdroj: vlastní zpracování

3.9.4 Zdaňovací období v letech 2005–2007

V roce 2005 došlo ke změně v prvních dvou skupinách základu daně, snížila se daňová procentuální sazba a zvýšil se základ daně. Nyní všichni poplatníci s příjmem do 121 200 Kč odvádí pouze 12 % daň, více zaměstnanců tak odvádí nižší daně do státního rozpočtu. Ve všech skupinách také došlo ke snížení částky daně, viz tabulka č.3 níže.

Tabulka 3 - Zdanění v letech 2005-2007 (Kč)

<i>Základ daně</i>	<i>Ze základu přesahujícího</i>	<i>Daň</i>
<i>Od Kč</i>	<i>Do Kč</i>	
0	121 200	12 %
121 200	218 400	14 544 Kč + 29 %
218 400	331 200	33 012 Kč + 25 %
331 200	Více	61 212 Kč + 32 %

Zdroj: vlastní zpracování

3.9.5 Rok 2008–2020

V roce 2008 došlo k zavedení tzv. superhrubé mzdy vládou Mirka Topolánka. Když v roce 2010 usedla k moci vláda Petra Nečase, schválila následně v roce 2011 její zrušení, toto rozhodnutí bylo však odloženo s účinností až na rok 2015, kdy byl u moci kabinet Bohuslava Sobotky, jeho vláda však už superhrubou mzdu nezrušila.

Zároveň v roce 2008 došlo k zavedení tzv. rovné (nelineární) sazby 15 % pro všechny poplatníky příjmu z fyzických osob. Tato sazba byla vypočítána ze superhrubé

mzdy, což byl daňový základ. Pro poplatníky s nižším příjmem toto znamenalo vyšší měsíční odvody na dani, a to o 3 %. Z této změny pak profitovali poplatníci s vysokými příjmy.

Superhrubá mzda

Základní princip superhrubé mzdy spočívá v zahrnutí sociálního a zdravotního pojištění placeného zaměstnavatelem do daňového základu společně s hrubou mzdou. Superhrubá mzda měla za úkol docílit transparentnosti mzdových nákladů, dále také zjednodušení administrativy zaměstnavatelů při účtování mzdových nákladů. (Daňové zákony, 2022)

Sazby a výpočty v jednotlivých letech:

- 2008: sociální pojištění – 26 %, zdravotní pojištění – 9 %, celkem 35 %, **hrubá mzda * 1,35**
- 2009: 2008: sociální pojištění – 25 %, zdravotní pojištění – 9 %, celkem 34 %, **hrubá mzda * 1,34**
- 2010: sociální pojištění – 25 %, zdravotní pojištění – 9 %, celkem 35 %, **hrubá mzda * 1,34**
- 2019 (červenec): sociální pojištění – 24,8 %, zdravotní pojištění – 9 %, celkem 33,8 %, **hrubá mzda * 1,338**

3.9.6 Rok 2021

Důležitá změna v tomto roce byla zrušení tzv. superhrubé mzdy, která stanovovala dílčí základ daně u příjmů ze závislé činnosti, u fyzických osob byla zavedena progresivní klouzavá sazba daně z příjmů fyzických osob ve výši 15 a 23 %. Dále se zvýšila sleva na poplatníka a zrušil se limit pro výplatu daňového bonusu u daně z příjmů fyzických osob (Daňové zákony, 2022).

3.10 Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní

V případě, že správce daně spravuje daně, které nespádají do příjmu státního rozpočtu, musí převést tyto daně dle zákonného rozpočtového určení. Daňové příjmy jsou upravovány

zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů.

Abychom toto téma lépe pochopili, je nezbytné si vysvětlit pojem **celostátní hrubý výnos daně**. Podle zákona č. 243/2000 Sb. se pod tímto pojmem rozumí: „peněžní prostředky vybrané v průběhu rozpočtového roku správcem daně, snížené o vrácené prostředky“. Nezahrnují se do něj částky, které byly inkasovány na pokutách a částky použité při zaplacení nákladů na daňové řízení (Daňové zákony, 2022).

Dle informace Finanční správy správce daně při převodu veškerých daňových příjmů do krajských a obecních rozpočtů vychází též ze zákona o rozpočtovém určení daní a postup je takový: „Správce daně převádí daňový příjem určený příjemci nejméně jedenkrát měsíčně, je-li částka určená k převodu vyšší než 500 Kč. Při každém převodu se celkové částky převedené příjemcům od počátku roku zúčtují s následujícími převody daňových příjmů, tzn. že se od částky nově vypočteného celkového nároku obcí a krajů odečte částka již dříve zasláná do jejich rozpočtů“. (Finanční správa, 2021)

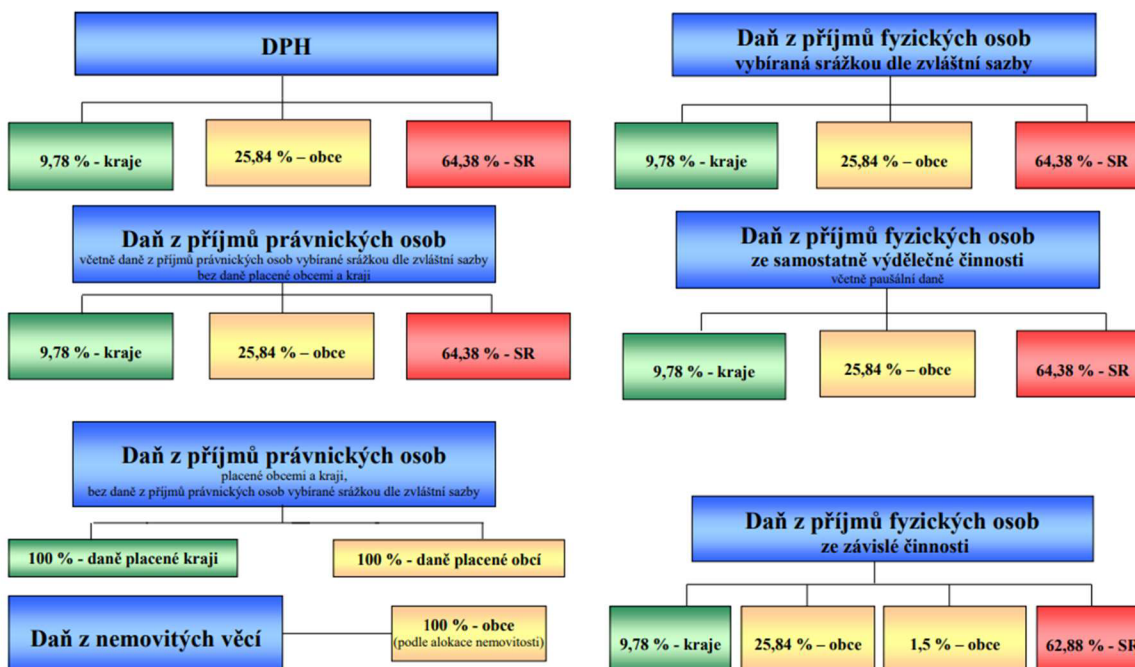
Tato částka je v případě krajů dále násobena procentem, které je přesně definováno pro jednotlivé kraje, a to v příloze č. 1 zákona o rozpočtovém určení daní.

Co se týká obcí, je vypočtená částka také vynásobena %, které je stanoveno pro každou obec a uvedené ve vyhlášce Ministerstva financí o procentním podílu jednotlivých obcí na částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů. (Finanční správa, 2021)

Jak uvádí Finanční správa: „Základem pro výpočet nároku obce nebo kraje je 100 % celostátního hrubého výnosu jednotlivých typů daní s výjimkou daně z příjmů právnických osob, u které je základ snížen o daň z příjmů právnických osob (mimo daně z příjmů právnických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby), kdy je poplatníkem sama obec nebo kraj“ (Finanční správa, 2021).

Zákon o rozpočtovém určení daní nám přesně definuje procentní výši, která je krajům a obcím z celostátního hrubého výnosu daní rozdělována – viz schéma rozpočtového určení daní uvedené v obrázku č. 4 níže.

Schéma rozpočtového určení daní od 1. 1. 2022

Obrázek 4 - Schéma rozpočtového určení daní od 1. 1. 2022, Zdroj: MF ČR

4. Vlastní práce

4.1 Krajová diferenciacce mezd

4.1.1 Krajová diferenciacce hrubých mezd

Průměrná hrubá měsíční mzda se v České republice zvýšila v posledních 4 letech o 16,3 %, což je dobrá zpráva pro zaměstnance. V roce 2019 byla průměrná hrubá měsíční mzda 30 632 Kč, zatímco v roce 2022 byla 35 618 Kč. To znamená, že v posledních 4 letech se průměrná mzda zvýšila o téměř 5 000 Kč.

Nejvíce se průměrná hrubá měsíční mzda v posledních čtyřech letech zvýšila v Praze:

- rozdíl mezi roky 2022 a 2019: 48 498 - 41 450 = 7 048 Kč
- rozdíl mezi roky 2022 a 2021: 48 498 – 44 432 = 4 066 Kč
- rozdíl mezi roky 2021 a 2020: 44 432 - 41 450 = 2 982 Kč
- rozdíl mezi roky 2020 a 2019: 42 760 - 41 450 = 1 310 Kč

V tabulce č. 4 jsou stejným výpočtem zobrazeny rozdíly mezd v ostatních krajích za sledované období 2019-2022

Tabulka 4 - Rozdíly průměrných hrubých měsíčních mezd v České republice (2022-2019, Kč)

Kraj	Rozdíl 2022 a 2019	Rozdíl 2022 a 2021	Rozdíl 2021 a 2020	Rozdíl 2020 a 2019
Středočeský	5 118 Kč	2 286 Kč	1 072 Kč	1 760 Kč
Jihočeský	4 838 Kč	1 952 Kč	1 155 Kč	1 731 Kč
Plzeňský	4 323 Kč	2 350 Kč	577 Kč	1 396 Kč
Karlovarský	4 220 Kč	2 457 Kč	461 Kč	1 302 Kč
Ústecký	5 059 Kč	1 849 Kč	1 575 Kč	1 635 Kč
Liberecký	4 206 Kč	1 930 Kč	1 045 Kč	1 231 Kč
Královéhradecký	5 073 Kč	1 896 Kč	1 628 Kč	1 549 Kč
Pardubický	4 428 Kč	2 185 Kč	766 Kč	1 477 Kč
Vysočina	5 173 Kč	2 097 Kč	1 465 Kč	1 611 Kč
Jihomoravský	5 896 Kč	2 631 Kč	1 660 Kč	1 605 Kč
Olomoucký	4 731 Kč	2 010 Kč	1 241 Kč	1 480 Kč
Zlínský	4 769 Kč	2 350 Kč	813 Kč	1 606 Kč
Moravskoslezský	4 919 Kč	2 374 Kč	767 Kč	1 778 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

V roce 2021 byly nárůsty mírně nižší než v roce 2022, ale stále poplatníci zaznamenali nárůst průměrné hrubé měsíční mzdy. Největší nárůst v roce 2021 byl v Jihomoravském kraji o 1 660 Kč oproti roce předchozím. V roce 2021 byl nárůst průměrné hrubé měsíční mzdy většinou nižší než v roce 2020 a 2022, s výjimkou několika krajů, jako je Královéhradecký s rozdílem 1 628 Kč v roce 2021 oproti roce předchozím. Celkově lze říci, že průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice se zvyšovaly v průběhu čtyř let, přičemž nárůst byl větší v letech 2022 a 2020. Nicméně rozdíly mezi jednotlivými kraji jsou stále poměrně velké.

Pokud se zaměříme na významné změny v jednotlivých krajích za poslední 4 roky, tak nejvýraznější růst mzdy byl po Hlavním městě Praze (7 048 Kč) v kraji Jihomoravském, kde se průměrná mzda zvýšila o 5 896 Kč. Nejnižší růst mzdy byl v Libereckém kraji, kde se mzda zvýšila o 4 206 Kč.

Z dat v tabulce č. 5 vyplývá, že nejvyšší průměrná hrubá mzda na přepočtené počty zaměstnanců je dlouhodobě v kraji Hl. m. Praha, naopak v kraji Karlovarském jsou mzdy dlouhodobě nejnižší. V roce 2022 zde byla průměrná hrubá měsíční mzda 32 605 Kč. Praha měla například v roce 2022 téměř o 49% vyšší mzdu než Karlovarský kraj. Druhou nejvyšší průměrnou mzdu vykazuje Středočeský kraj, přesto za Prahou zaostává o více jak 10 000 Kč, což je téměř o 23 % méně. Meziročně se mzdy zvyšují ve všech krajích. Nejvíce se zvýšila průměrná mzda v Hlavním městě Praha (o 9,2 % mezi roky 2021 a 2022), následuje Jihomoravský kraj (o 7,6 % mezi roky 2021 a 2022). Nejméně se mzdy zvýšily v Ústeckém kraji (o 5,6 % mezi roky 2021 a 2022).

Mzdy v kraji Pardubickém se pohybují pod průměrem oproti ostatním krajům, a to i v případě, že z komparace vyřadíme Hl. m. Prahu, která svou nadměrnou průměrnou mzdou v porovnání s ostatními kraji výši značně ovlivňuje. Nejbližší je Pardubický kraj ve mzdové komparaci ke kraji Zlínskému, průměrné hrubé mzdy se liší každý rok pouze v řádu stovek, v roce 2022 byla mzdová disparita mezi těmito dvěma kraji pouze o 2 koruny. Při komparaci mezi nejvyšší a nejnižší hrubou mzdou Pardubický kraj zaostává oproti Praze o 46 %. Oproti nejnižšímu průměru v Karlovarském kraji si Pardubický kraj polepší pouze o 2 %. Pardubický kraj je tak 3. nejhorší v krajské komparaci mezd. Hrubé mzdy v Pardubickém kraji se v posledních letech zvyšují. V roce 2019 byla průměrná hrubá mzda

v Pardubickém kraji 28 872 Kč, což znamená, že v roce 2022 se zvýšila o více než 4 400 Kč, což je významný nárůst. V porovnání s rokem 2021 se hrubá mzda v roce 2022 zvýšila o téměř 2 200 Kč.

Pokud provedeme mezikrajové srovnání, lze konstatovat, že Hlavní město Praha je stále výrazně nejbohatší kraj v České republice, což odpovídá jeho statusu největšího a nejvýznamnějšího města v zemi. Nicméně, v posledních letech se ostatní kraje postupně přibližují a zvyšují své průměrné mzdy. Průměrná hrubá měsíční mzda v celé České republice se zvýšila z 30 632 Kč v roce 2019 na 35 618 Kč v roce 2022 a jedná se tedy o téměř 14 % nárůst.

Tabulka 5 - Průměrná hrubá měsíční mzda na přepočtené počty zaměstnanců (2022-2019, Kč)

Kraj	Průměrná hrubá měsíční mzda na přepočtené počty zaměstnanců			
	2022	2021	2020	2019
Hl. m. Praha	48 498 Kč	44 432 Kč	42 760 Kč	41 450 Kč
Středočeský	37 582 Kč	35 296 Kč	34 224 Kč	32 464 Kč
Jihočeský	34 013 Kč	32 061 Kč	30 906 Kč	29 175 Kč
Plzeňský	35 727 Kč	33 377 Kč	32 800 Kč	31 404 Kč
Karlovarský	32 605 Kč	30 148 Kč	29 687 Kč	28 385 Kč
Ústecký	34 954 Kč	33 105 Kč	31 530 Kč	29 895 Kč
Liberecký	34 240 Kč	32 310 Kč	31 265 Kč	30 034 Kč
Královéhradecký	34 813 Kč	32 917 Kč	31 289 Kč	29 740 Kč
Pardubický	33 300 Kč	31 115 Kč	30 349 Kč	28 872 Kč
Vysočina	34 743 Kč	32 646 Kč	31 181 Kč	29 570 Kč
Jihomoravský	37 171 Kč	34 540 Kč	32 880 Kč	31 275 Kč
Olomoucký	33 720 Kč	31 710 Kč	30 469 Kč	28 989 Kč
Zlínský	33 302 Kč	30 952 Kč	30 139 Kč	28 533 Kč
Moravskoslezský	33 981 Kč	31 607 Kč	30 840 Kč	29 062 Kč
Průměr	35 618 Kč	33 301 Kč	32 166 Kč	30 632 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.1.2 Krajová diference čistých mezd

Hlavní město Praha

Z dat v tabulce č. 6 lze vyčíst, že čistá mzda v Hlavním městě Praze v roce 2022 činila 38 459 Kč, což je oproti předchozímu roku nárůst o 3 509 Kč. Celkové daňové

zatížení, které zahrnuje daň z příjmu, sociální a zdravotní pojištění, od kterého je odečtena sleva na poplatníka, činilo v roce 2022 10 039 Kč, což je mírný nárůst oproti roku 2021.

Z dlouhodobějšího hlediska lze pozorovat růst čisté mzdy v Praze od roku 2019, kdy činila 30 641 Kč. Tento nárůst je důsledkem nejen zvýšení hrubé mzdy, ale také nárůstu slevy na poplatníka. Zatímco v roce 2019 činilo celkové daňové zatížení 10 809 Kč, v roce 2020 došlo k jeho nárůstu na 11 216 Kč. V roce 2021 došlo k mírnému poklesu na 9 482 Kč, ale v roce 2022 se celkové daňové zatížení opět zvýšilo na 10 039 Kč. Celkově lze tedy říci, že v Praze dochází k postupnému růstu čisté mzdy, avšak zároveň i k mírnému růstu celkového daňového zatížení, což může být vnímáno jako negativní faktor pro zaměstnance.

Tabulka 6 - Čistá mzda v Praze (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Hl. m. Praha	38 459 Kč	35 200 Kč	31 544 Kč	30 641 Kč
Celkové daňové zatížení	10 039 Kč	9 232 Kč	11 216 Kč	10 809 Kč
Daň z příjmu	7 275 Kč	6 665 Kč	8 582 Kč	8 319 Kč
Sociální pojištění	3 152 Kč	2 888 Kč	2 779 Kč	2 694 Kč
Zdravotní pojištění	2 182 Kč	1 999 Kč	1 924 Kč	1 865 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Středočeský kraj

Z tabulky č. 7 je zřejmé, že čisté mzdy v kraji Středočeském se zvyšují každým rokem. V roce 2019 byla průměrná čistá mzda 24 447 Kč, zatímco v roce 2022 činí 30 381 Kč. To znamená zvýšení o více než 24 % během čtyř let. Celkové daňové zatížení, tedy suma daní z příjmu, sociálního a zdravotního pojištění, se zvýšilo z roku 2019 na rok 2020. V následujícím roce 2021 daňové zatížení kleslo o 1 706 Kč. V roce 2022 činí celkové daňové zatížení 7 201 Kč.

Daň z příjmu tvoří největší část celkového daňového zatížení a rovněž se snižovala od roku 2020, díky zrušení superhrubé mzdy. Sociální pojištění a zdravotní pojištění zůstávají relativně stabilní a nezaznamenaly žádné velké změny, pouze v řádu stovek úměrně k navýšení hrubé mzdy. Sleva na poplatníka byla v roce 2022 a 2021 vyšší než v letech 2019 a 2020.

Tabulka 7 - Čistá mzda ve Středočeském kraji (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Středočeský	30 381 Kč	28 439 Kč	25 661 Kč	24 447 Kč
Celkové daňové zatížení	7 201 Kč	6 857 Kč	8 563 Kč	8 017 Kč
Daň z příjmu	5 637 Kč	5 294 Kč	6 869 Kč	6 516 Kč
Sociální pojištění	2 443 Kč	2 294 Kč	2 225 Kč	2 110 Kč
Zdravotní pojištění	1 691 Kč	1 588 Kč	1 540 Kč	1 461 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Jihočeský kraj

Z tabulky č. 8 plyne, že čisté mzdy v Jihočeském kraji se postupně zvyšovaly v průběhu let. V roce 2019 byla průměrná čistá mzda 22 180 Kč, v roce 2020 vzrostla na 23 374 Kč, v roce 2021 na 25 823 Kč a v roce 2022 dosáhla hodnoty 27 532 Kč. Celkové daňové zatížení v kraji se také zvyšovalo, s výjimkou roku 2021, kdy došlo ke snížení na 6 238 Kč opět zapříčiněné zrušením superhrubé mzdy. V roce 2022 bylo celkové daňové zatížení 6 481 Kč, což je stále nižší než v roce 2020 (7 532 Kč). Daň z příjmu tvoří většinu hodnoty celkového daňového zatížení a její výše se postupně zvyšovala. V roce 2022 byla daň z příjmu 5 222 Kč. Sociální a zdravotní pojištění tvoří zbylé daňového zatížení. V roce 2022 bylo sociální pojištění 2 263 Kč a zdravotní pojištění 1 567 Kč.

Tabulka 8 - Čistá mzda v Jihočeském kraji (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Jihočeský	27 532 Kč	25 823 Kč	23 374 Kč	22 180 Kč
Celkové daňové zatížení	6 481 Kč	6 238 Kč	7 532 Kč	6 995 Kč
Daň z příjmu	5 222 Kč	4 938 Kč	6 203 Kč	5 855 Kč
Sociální pojištění	2 263 Kč	2 140 Kč	2 009 Kč	1 896 Kč
Zdravotní pojištění	1 567 Kč	1 481 Kč	1 391 Kč	1 313 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Plzeňský kraj

V roce 2019 byla průměrná čistá mzda 23 717 Kč, jak uvádí tabulka č. 9, což se zvýšilo na 24 679 Kč v roce 2020, na 27 019 Kč v roce 2021 a nakonec na 29 008 Kč v roce 2022. Celkové daňové zatížení v Plzeňském kraji bylo nejvyšší v roce 2020, kdy činilo 8 121 Kč, a to díky vysoké dani z příjmu ještě předtím, než byla zrušena v následujícím roce. V ostatních letech se pohybovalo od 6 358 Kč v roce 2021 až po 7 687 Kč v roce 2019.

Sociální pojištění a zdravotní pojištění představují zhruba třetinu celkového daňového zatížení. Nejvyšší hodnoty (6 583 Kč) dosáhla daň z příjmu v roce 2020. Nejnižší naopak v následujícím roce 2021, kdy těsně překonala částku 5 000 Kč.

Tabulka 9 - Čistá mzda v Plzeňském kraji (2022-2019, Kč)

	2020	2021	2020	2019
Plzeňský	29 008 Kč	27 019 Kč	24 679 Kč	23 717 Kč
Celkové daňové zatížení	6 719 Kč	6 358 Kč	8 121 Kč	7 687 Kč
Daň z příjmu	5 359 Kč	5 007 Kč	6 583 Kč	6 303 Kč
Sociální pojištění	2 322 Kč	2 170 Kč	2 132 Kč	2 041 Kč
Zdravotní pojištění	1 608 Kč	1 502 Kč	1 476 Kč	1 413 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Karlovarský kraj

Z dat v tabulce č. 10 je patrné, že čisté mzdy v Karlovarském kraji v roce 2022 dosahují hodnoty 26 698 Kč, což představuje nárůst oproti roku 2021 o 2 068 Kč a oproti roku 2019 nárůst o 5 062 Kč. Celkové daňové zatížení v kraji se v posledních letech snížilo a v roce 2022 činí 5 907 Kč, což je oproti roku 2019 pokles o 842 Kč. Daň z příjmu rovněž klesla a v roce 2022 činí 4 891 Kč, což je oproti roku 2019 pokles o 806 Kč. Sociální a zdravotní pojištění se zvyšovalo a v roce 2022 činí 2 119 Kč a 1 467 Kč. Daň z příjmu se v Karlovarském kraji pohybuje v rozmezí 4 522 Kč (2021) až 5 958 Kč (2020) za poslední čtyři roky.

Tabulka 10 - Čistá mzda v Karlovarském kraji (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Karlovarský	26 698 Kč	24 630 Kč	22 533 Kč	21 636 Kč
Celkové daňové zatížení	5 907 Kč	5 518 Kč	7 154 Kč	6 749 Kč
Daň z příjmu	4 891 Kč	4 522 Kč	5 958 Kč	5 697 Kč
Sociální pojištění	2 119 Kč	1 960 Kč	1 930 Kč	1 845 Kč
Zdravotní pojištění	1 467 Kč	1 357 Kč	1 336 Kč	1 277 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Ústecký kraj

V kraji Ústeckém byla v roce 2022 průměrná čistá mzda 28 436 Kč, což je o 1 618 Kč více než v roce 2021 a o 4 632 Kč více než v roce 2020. V porovnání s rokem 2019 byla čistá mzda v roce 2022 o 5 759 Kč vyšší. Celkové daňové zatížení v roce 2022

činilo 6 518 Kč, což je o 231 Kč více než v roce 2021 a o 792 Kč více než v roce 2020. Daň z příjmu v roce 2022 činila 5 243 Kč, což je o 277 Kč více než v roce 2021 a o 915 Kč více než v roce 2020. Sociální pojištění v roce 2022 činilo 2 272 Kč, což je o 120 Kč více než v roce 2021 a o 223 Kč více než v roce 2020. Zdravotní pojištění v roce 2022 činilo 1 573 Kč, což je o 83 Kč více než v roce 2021 a o 154 Kč více než v roce 2020.

Tabulka 11 - Čistá mzda v Ústeckém kraji (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Ústecký	28 436 Kč	26 818 Kč	23 804 Kč	22 677 Kč
Celkové daňové zatížení	6 518 Kč	6 287 Kč	7 726 Kč	7 218 Kč
Daň z příjmu	5 243 Kč	4 966 Kč	6 328 Kč	6 000 Kč
Sociální pojištění	2 272 Kč	2 152 Kč	2 049 Kč	1 943 Kč
Zdravotní pojištění	1 573 Kč	1 490 Kč	1 419 Kč	1 345 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Liberecký kraj

V roce 2019 byla průměrná čistá mzda 22 772 Kč, což bylo o 849 Kč méně než v roce 2020. V roce 2021 stoupla průměrná čistá mzda o dalších 1 607 Kč na 26 229 Kč, což bylo o 3 179 Kč více než v roce 2019. V roce 2022 došlo k dalšímu nárůstu čistých mezd v Libereckém kraji na 27 908 Kč, což je o 2 136 Kč více než v roce 2021 a o 5 136 Kč více než v roce 2019. Celkové daňové zatížení bylo v roce 2019 7 262 Kč, v roce 2020 se zvýšilo na 7 644 Kč, v roce 2021 se snížilo o 563 Kč na 6 081 Kč a v roce 2022 došlo k nárůstu na 6 332 Kč. Daň z příjmu se zvýšila z 6 028 Kč v roce 2019 na 6 275 Kč v roce 2020, ale v roce 2021 klesla na 4 847 Kč a v roce se 2022 se opět zvedla na 5 362 Kč. Sociální pojištění a zdravotní pojištění se mírně zvyšovaly v průběhu let.

Tabulka 12 - Čistá mzda v Libereckém kraji (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Liberecký	27 908 Kč	26 229 Kč	23 621 Kč	22 772 Kč
Celkové daňové zatížení	6 332 Kč	6 081 Kč	7 644 Kč	7 262 Kč
Daň z příjmu	5 136 Kč	4 847 Kč	6 275 Kč	6 028 Kč
Sociální pojištění	2 226 Kč	2 100 Kč	2 032 Kč	1 952 Kč
Zdravotní pojištění	1 541 Kč	1 454 Kč	1 407 Kč	1 352 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Královehradecký kraj

Z tabulky dat č. 13 je jasné, že v kraji Královehradeckém došlo ke zvýšení průměrné čisté mzdy z roku 2021 na rok 2022 o více než 1 600 Kč, což je výrazné zlepšení. V porovnání s rokem 2019 se jedná o nárůst o více než 5 700 Kč. Ačkoliv výše sociálního a zdravotního pojištění rostla, tak celkové daňové zatížení se v kraji za poslední 4 roky snížilo. Daň z příjmu stoupla mezi lety 2019 a 2020, ale poté se v roce 2021 a 2022 zase mírně snížila, a to díky zrušení superhrubé mzdy.

Tabulka 13 - Čistá mzda v Královehradeckém kraji (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Královehradecký	28 332 Kč	26 679 Kč	23 638 Kč	22 570 Kč
Celkové daňové zatížení	6 481 Kč	6 238 Kč	7 651 Kč	7 170 Kč
Daň z příjmu	5 222 Kč	4 938 Kč	6 280 Kč	5 969 Kč
Sociální pojištění	2 263 Kč	2 140 Kč	2 034 Kč	1 933 Kč
Zdravotní pojištění	1 567 Kč	1 481 Kč	1 408 Kč	1 338 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Pardubický kraj

Za poslední 4 roky u souseda Královehradeckého kraje vzrostly mzdy v o více jak 5 000 Kč. Přesto se daňové zatížení snížilo z téměř 7 000 Kč na 6 000 Kč. Díky zrušení superhrubé mzdy se v roce 2021 znatelně snížila procentuální částka odváděná na dani z příjmu. Ačkoliv se průměrná hrubá mzda v roce 2021 zvýšila pouze o 766 Kč, tak čistá průměrná mzda narostla o 2 106 Kč. Odvody na sociální a zdravotní pojištění se v Pardubickém kraji zvedly o 487 Kč za poslední 4 roky. Sleva na poplatníka se také zvýšila, a to o 500 Kč, dalo by se tedy konstatovat, že se tyto částky vykrátily a k navýšení daňového zatížení poplatníků v Pardubickém kraji v tomto ohledu nedošlo.

Tabulka 14 - Čistá mzda v Pardubickém kraji (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Pardubický	27 212 Kč	25 095 Kč	22 990 Kč	21 971 Kč
Celkové daňové zatížení	6 088 Kč	6 020 Kč	7 359 Kč	6 901 Kč
Daň z příjmu	4 995 Kč	4 667 Kč	6 091 Kč	5 795 Kč
Sociální pojištění	2 165 Kč	2 022 Kč	1 973 Kč	1 877 Kč
Zdravotní pojištění	1 499 Kč	1 400 Kč	1 366 Kč	1 299 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Vysočina

V kraji Vysočina došlo v průběhu let k postupnému nárůstu průměrné čisté mzdy, a to z 22 453 Kč v roce 2019 na 28 280 Kč v roce 2022 (20 % nárůst). Tento trend je pozitivní a může naznačovat růst ekonomiky v regionu. Celkové daňové zatížení se v průběhu let snížilo z částky 7 117 Kč v roce 2019 na 6 463 Kč v roce 2022 (10 % pokles), což je pozitivní zpráva pro obyvatele kraje.

Tabulka 15 - Čistá mzda v kraji Vysočina (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Vysočina	28 280 Kč	26 478 Kč	23 563 Kč	22 453 Kč
Celkové daňové zatížení	6 463 Kč	6 168 Kč	7 618 Kč	7 117 Kč
Daň z příjmu	5 211 Kč	4 897 Kč	6 258 Kč	5 935 Kč
Sociální pojištění	2 258 Kč	2 122 Kč	2 027 Kč	1 922 Kč
Zdravotní pojištění	1 563 Kč	1 469 Kč	1 403 Kč	1 331 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Jihomoravský kraj

V roce 2019 byla průměrná čistá mzda v kraji 23 628 Kč, což v roce 2022 vzrostlo na 30 077 Kč, což je nárůst o 6 449 Kč během 4 let (21 %). Zatímco celkové daňové zatížení v roce 2019 bylo 7 647 Kč, tak v roce 2022 zatížení kleslo na 7 094 Kč, což znamená snížení daňového zatížení o 553 Kč během 4 let (7 %). Pokud porovnáme jednotlivé položky daňového zatížení, tak daň z příjmu klesla o 701 Kč během 4 let, sociální pojištění vzrostlo o 383 Kč a zdravotní pojištění vzrostlo o 265 Kč. Celkově lze říci, že v Jihomoravském kraji došlo ke značnému nárůstu průměrných čistých mezd za poslední čtyři roky, zatímco daňové zatížení se mírně snížilo.

Tabulka 16 - Čistá mzda v Jihomoravském kraji (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Jihomoravský	30 077 Kč	27 880 Kč	24 734 Kč	23 628 Kč
Celkové daňové zatížení	7 094 Kč	6 660 Kč	8 146 Kč	7 647 Kč
Daň z příjmu	5 576 Kč	5 181 Kč	6 599 Kč	6 277 Kč
Sociální pojištění	2 416 Kč	2 245 Kč	2 137 Kč	2 033 Kč
Zdravotní pojištění	1 673 Kč	1 554 Kč	1 480 Kč	1 407 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Olomoucký kraj

V roce 2022 dosáhly čisté mzdy v kraji průměru 27 523 Kč, toto je nárůst o 6,5 % v porovnání s rokem 2021. Pokud se podíváme na vývoj za posledních několik let, vidíme, že od roku 2019 se zvýšily o 24,9 % (5 471 Kč). Celkové daňové zatížení v Olomouckém kraji se se naopak snižuje, ale v roce 2022 dosáhlo 6 197 Kč, což je pouze o něco méně než v roce 2020 (740 Kč) kdy se stále používala superhrubá mzda.

Tabulka 17 - Čistá mzda v Olomouckém kraji (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Olomoucký	27 523 Kč	25 785 Kč	23 072 Kč	22 052 Kč
Celkové daňové zatížení	6 197 Kč	5 925 Kč	7 397 Kč	6 937 Kč
Daň z příjmu	5 058 Kč	4 757 Kč	6 115 Kč	5 818 Kč
Sociální pojištění	2 192 Kč	2 061 Kč	1 980 Kč	1 884 Kč
Zdravotní pojištění	1 517 Kč	1 427 Kč	1 371 Kč	1 305 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Zlínský kraj

Obyvatelé kraje mají jednu z nejnižších mezd spolu s obyvateli v kraji Pardubickém a Karlovarském, přesto za poslední 4 roky čisté mzdy rostly i zde. V roce 2022 byla průměrná čistá mzda 27 213 Kč, což je o 1 989 Kč více než v roce 2021, o 4 368 Kč více než v roce 2020 a o 5 475 Kč více než v roce 2019. Celkové daňové zatížení se snížilo, přičemž nejvyšší hodnota byla v roce 2020 s 7 294 Kč a nejnižší v roce 2022, kdy bylo celkové daňové zatížení 6 089 Kč, což je o 339 Kč více než v roce 2021 kdy byla zrušena superhrubá mzda, naopak o 1 205 Kč méně než v roce 2020 a o 294 Kč méně než v roce 2019 (v těchto letech se stále používala superhrubá mzda). Sociální pojištění a zdravotní pojištění byly nejvyšší v roce 2022, ale v porovnání s předchozím rokem nebyl rozdíl vysoký. Celkově lze říct, že v kraji Zlínský se situace v oblasti čistých mezd a daňového zatížení zlepšovala

Tabulka 18 - Čistá mzda ve Zlínském kraji (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Zlínský	27 213 Kč	25 224 Kč	22 845 Kč	21 738 Kč
Celkové daňové zatížení	6 089 Kč	5 728 Kč	7 294 Kč	6 795 Kč
Daň z příjmu	4 995 Kč	4 643 Kč	6 049 Kč	5 727 Kč
Sociální pojištění	2 165 Kč	2 012 Kč	1 959 Kč	1 855 Kč

Zdravotní pojištění	1 499 Kč	1 393 Kč	1 356 Kč	1 284 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Moravskoslezský kraj

Poslední kraj nacházející se v severovýchodní části České republiky zaznamenal za poslední 4 roky také nárůst čistých mezd. V roce 2019 byla průměrná čistá mzda v tomto kraji 22 102 Kč, což je o 1 226 Kč méně než v roce 2020, kdy byla průměrná čistá mzda 23 328 Kč. V roce 2021 pak průměrná čistá mzda vzrostla na 25 709 Kč a v roce 2022 se opět zvedla na 27 716 Kč. Za 4 roky je to tedy nárůst o (20 %). Zajímavé je také porovnání celkového daňového zatížení v jednotlivých letech. V roce 2019 činilo celkové daňové zatížení v Moravskoslezském kraji 6 960 Kč, což je o 695 Kč více než v roce 2022, kdy dosahuje 6 265 Kč. V roce 2020 bylo daňové zatížení v tomto kraji dokonce nejvyšší z posledních čtyř let a činilo 7 512 Kč. Podívejme se nyní na jednotlivé složky celkového daňového zatížení. Daň z příjmu v Moravskoslezském kraji rovněž klesá, a to z 5 833 Kč v roce 2019 na 5 097 Kč v roce 2022. Sociální a zdravotní pojištění zůstávají relativně stabilní a v posledních letech se výrazně nemění.

Tabulka 19 - Čistá mzda v Moravskoslezském kraji (2022-2019, Kč)

	2020	2021	2020	2019
Moravskoslezský	27 716 Kč	25 709 Kč	23 328 Kč	22 102 Kč
Celkové daňové zatížení	6 265 Kč	5 898 Kč	7 512 Kč	6 960 Kč
Daň z příjmu	5 097 Kč	4 741 Kč	6 190 Kč	5 833 Kč
Sociální pojištění	2 209 Kč	2 054 Kč	2 005 Kč	1 889 Kč
Zdravotní pojištění	1 529 Kč	1 422 Kč	1 388 Kč	1 308 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Porovnání krajů s nejvyšší čistou mzdou

Z tabulky č. 20 komparace Prahy a Středočeského kraje lze vidět, že čisté mzdy v Praze jsou výrazně vyšší než ve Středočeském kraji ve všech letech, ačkoliv Středočeský kraj má druhé nejvyšší čisté mzdy v republice. Například v roce 2022 je průměrná čistá mzda v Praze 35 889 Kč, zatímco v Středočeském kraji je to 27 141 Kč. To znamená, že v Praze jsou průměrné čisté mzdy o více než 8 000 Kč vyšší než v sousedním kraji. Rozdíl se v jednotlivých letech liší, ale v roce 2022 je to přibližně 21 %.

Tabulka 20 - Komparace krajů s nejvyšší čistou mzdou (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Hl. m. Praha	38 459 Kč	35 200 Kč	31 544 Kč	30 641 Kč
Celkové daňové zatížení	10 039 Kč	9 232 Kč	11 216 Kč	10 809 Kč
Daň z příjmu	7 275 Kč	6 665 Kč	8 582 Kč	8 319 Kč
Sociální pojištění	3 152 Kč	2 888 Kč	2 779 Kč	2 694 Kč
Zdravotní pojištění	2 182 Kč	1 999 Kč	1 924 Kč	1 865 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Středočeský	30 381 Kč	28 439 Kč	25 661 Kč	24 447 Kč
Celkové daňové zatížení	7 201 Kč	6 857 Kč	8 563 Kč	8 017 Kč
Daň z příjmu	5 637 Kč	5 294 Kč	6 869 Kč	6 516 Kč
Sociální pojištění	2 443 Kč	2 294 Kč	2 225 Kč	2 110 Kč
Zdravotní pojištění	1 691 Kč	1 588 Kč	1 540 Kč	1 461 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Komparace Pardubického kraje a hlavního města Prahy

Při komparaci Pardubického kraje s krajem, kde jsou nejvyšší průměrné mzdy (Prahou) zjistíme, že zatížení Pardubického kraje je o téměř 40 % nižší. Zároveň rozdíl mezi čistou a hrubou mzdou v roce 2022 se snížil. Zatímco Pražští občané dostanou o 15 198 Kč více u mzdy hrubé, tak pouze o 11 247 Kč více u mzdy čisté. Zdá se ale, že rozdíl mezi kraji v čistých mzdách se zvyšuje, jelikož v roce 2022 je rozdíl největší ze všech předchozích let v tabulce č. 21 níže.

Tabulka 21 - Komparace Pardubického kraje a hlavního města Prahy (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Hl. m. Praha	38 459 Kč	35 200 Kč	31 544 Kč	30 641 Kč
Celkové daňové zatížení	10 039 Kč	9 232 Kč	11 216 Kč	10 809 Kč
Daň z příjmu	7 275 Kč	6 665 Kč	8 582 Kč	8 319 Kč
Sociální pojištění	3 152 Kč	2 888 Kč	2 779 Kč	2 694 Kč
Zdravotní pojištění	2 182 Kč	1 999 Kč	1 924 Kč	1 865 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Pardubický	27 212 Kč	25 345 Kč	22 990 Kč	21 971 Kč
Celkové daňové zatížení	6 088 Kč	5 770 Kč	7 359 Kč	6 901 Kč
Daň z příjmu	4 995 Kč	4 667 Kč	6 091 Kč	5 795 Kč
Sociální pojištění	2 165 Kč	2 022 Kč	1 973 Kč	1 877 Kč
Zdravotní pojištění	1 499 Kč	1 400 Kč	1 366 Kč	1 299 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Komparace Pardubického a Karlovarského kraje

Naopak při porovnání Pardubického kraje s krajem Karlovarským, který vykazuje nejnižší průměrné mzdy v republice, je daňové zatížení velice podobné, zaměstnanci v Pardubickém kraji v roce 2022 měsíčně odváděli průměrně pouze o 181 Kč více než zaměstnanci v kraji Karlovarském. Čisté mzdy se v těchto krajích liší pouze v řádů stovek. Za poslední 4 roky se rozdíl čistých mezd zvýšil z 336 Kč v roce 2019 na 514 Kč v roce 2022. V roce 2021 byl rozdíl čistých mezd dokonce více jak 700 Kč. Můžeme tedy konstatovat, že rozdíl mezi čistými mzdami se postupně zvyšuje.

Tabulka 22 - komparace Pardubického a Karlovarského kraje (2022-2019, Kč)

	2022	2021	2020	2019
Karlovarský	26 698 Kč	24 630 Kč	22 533 Kč	21 636 Kč
Celkové daňové zatížení	5 907 Kč	5 518 Kč	7 154 Kč	6 749 Kč
Daň z příjmu	4 891 Kč	4 522 Kč	5 958 Kč	5 697 Kč
Sociální pojištění	2 119 Kč	1 960 Kč	1 930 Kč	1 845 Kč
Zdravotní pojištění	1 467 Kč	1 357 Kč	1 336 Kč	1 277 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Pardubický	27 212 Kč	25 345 Kč	22 990 Kč	21 971 Kč
Celkové daňové zatížení	6 088 Kč	5 770 Kč	7 359 Kč	6 901 Kč
Daň z příjmu	4 995 Kč	4 667 Kč	6 091 Kč	5 795 Kč
Sociální pojištění	2 165 Kč	2 022 Kč	1 973 Kč	1 877 Kč
Zdravotní pojištění	1 499 Kč	1 400 Kč	1 366 Kč	1 299 Kč
Sleva na poplatníka	2 570 Kč	2 320 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Komparace a shrnutí čistých mezd všech krajů v České republice

Pro komparaci čistých mezd mezi kraji bychom měli brát v úvahu nejen částku čisté mzdy, ale i daňové zatížení. V České republice platí, že čím vyšší je mzda, tím vyšší je daňové zatížení poplatníka, který ji pobírá. Ostatně to dokazuje i tabulka č. 23 uvedená níže. V pravém sloupečku je vypočítáno kolik % z hrubé mzdy poplatník odvede státu v roce 2022. Zatímco poplatníci z Prahy odvedou měsíčně státu více jak 20 % svého hrubého příjmu, tak poplatníci s druhou nejvyšší mzdou ve Středočeském kraji odvedou okolo 19 %, což je o 1,5 % méně. Ačkoliv je zdanění v Česku nastaveno lineárně, tento sloupec ukazuje, že díky slevě na poplatníka, která je fixní, je zdanění vlastně progresivní. Tudíž poplatníci v Praze odvádí o 2,5 % na daních více než například poplatníci v Karlovarském kraji.

Nejvyšší průměrné čisté mzdy jsou v Hlavním městě Praze s hodnotou 38 459 Kč v roce 2022. Následuje Středočeský kraj s průměrnou čistou mzdou 30 381 Kč. Nejnižší průměrnou čistou mzdou disponuje Karlovarský kraj s hodnotou 26 698 Kč v roce 2022. Pokud se podíváme na daňové zatížení, tak z tabulky vyplývá, že nejvyšší daňové zatížení mají poplatníci v roce 2020. Nicméně průměrné daňové zatížení nejvíce ovlivňuje Praha a Středočeský kraj, kde jsou nejvyšší čisté mzdy, poté jsou popořadě za sebou podle nejvyšší průměrné mzdy za poslední 4 roky kraje: Jihomoravský, Plzeňský, Ústecký, Královéhradecký, Vysočina, Liberecký, Moravskoslezský, Olomoucký, Pardubický, Zlínský a kraj s nejnižším daňovým zatížením: kraj Karlovarský. Ačkoliv Zlínský kraj v roce 2022 překonal pardubický kraj v čisté mzdě o 1 korunu, tak v předchozích letech za Pardubickým krajem zaostával o několik desítek či stovek korun, tudíž je stále ve srovnání za ním. Rozdíl mezi kraji se postupně snižoval až k nepatrnému překonání v roce 2022. Je tedy možné, že v budoucích letech už bude kraj Zlínský ve srovnání s krajem Pardubickým vykazovat vyšší průměrné mzdy.

Tabulka 23 - komparace všech čistých mezd v české republice (2022-2019, Kč)

Čistá mzda	2022	2021	2020	2019	2022
Hl. m. Praha	38 459 Kč	35 200 Kč	31 544 Kč	30 641 Kč	20,70 %
Celkové daňové zatížení	10 039 Kč	9 232 Kč	11 216 Kč	10 809 Kč	
Středočeský	30 381 Kč	28 439 Kč	25 661 Kč	24 447 Kč	19,16 %
Celkové daňové zatížení	7 201 Kč	6 857 Kč	8 563 Kč	8 017 Kč	
Jihočeský	27 532 Kč	25 823 Kč	23 374 Kč	22 180 Kč	19,06 %
Celkové daňové zatížení	6 481 Kč	6 238 Kč	7 532 Kč	6 995 Kč	
Plzeňský	29 008 Kč	27 019 Kč	24 679 Kč	23 717 Kč	18,81 %
Celkové daňové zatížení	6 719 Kč	6 358 Kč	8 121 Kč	7 687 Kč	
Karlovarský	26 698 Kč	24 630 Kč	22 533 Kč	21 636 Kč	18,12 %
Celkové daňové zatížení	5 907 Kč	5 518 Kč	7 154 Kč	6 749 Kč	
Ústecký	28 436 Kč	26 818 Kč	23 804 Kč	22 677 Kč	18,65 %
Celkové daňové zatížení	6 518 Kč	6 287 Kč	7 726 Kč	7 218 Kč	
Liberecký	27 908 Kč	26 229 Kč	23 621 Kč	22 772 Kč	18,49 %
Celkové daňové zatížení	6 332 Kč	6 081 Kč	7 644 Kč	7 262 Kč	
Královéhradecký	28 332 Kč	26 679 Kč	23 638 Kč	22 570 Kč	18,62 %
Celkové daňové zatížení	6 481 Kč	6 238 Kč	7 651 Kč	7 170 Kč	
Pardubický	27 212 Kč	25 345 Kč	22 990 Kč	21 971 Kč	18,28 %
Celkové daňové zatížení	6 088 Kč	5 770 Kč	7 359 Kč	6 901 Kč	
Vysočina	28 280 Kč	26 478 Kč	23 563 Kč	22 453 Kč	18,60 %
Celkové daňové zatížení	6 463 Kč	6 168 Kč	7 618 Kč	7 117 Kč	
Jihomoravský	30 077 Kč	27 880 Kč	24 734 Kč	23 628 Kč	19,09 %

Celkové daňové zatížení	7 094 Kč	6 660 Kč	8 146 Kč	7 647 Kč	
Olomoucký	27 523 Kč	25 785 Kč	23 072 Kč	22 052 Kč	18,38 %
Celkové daňové zatížení	6 197 Kč	5 925 Kč	7 397 Kč	6 937 Kč	
Zlínský	27 213 Kč	25 224 Kč	22 845 Kč	21 738 Kč	18,28 %
Celkové daňové zatížení	6 089 Kč	5 728 Kč	7 294 Kč	6 795 Kč	
Moravskoslezský	27 716 Kč	25 709 Kč	23 328 Kč	22 102 Kč	18,44 %
Celkové daňové zatížení	6 265 Kč	5 898 Kč	7 512 Kč	6 960 Kč	

Zdroj: vlastní zpracování

4.2 Rozklíčování DPH u statků a služeb spotřebního koše

V následující kapitole budou rozklíčovány výše sazeb a následující odvod DPH jednotlivých tříd statků a služeb ve spotřebním koši. Zároveň budou porovnány statky a služby z předchozích let a provedena komparace jak poměr nákupu jednotlivých položek, tak i výše odvedené daně z přidané hodnoty. V každé třídě je zpracováno DPH nejdříve za každou podtřídou a následně celkové daňové zatížení poplatníka.

4.2.1 Potraviny a nealkoholické nápoje

První třída spotřebního koše obsahuje položky ze dvou kategorií – potraviny a nealkoholické nápoje. Kategorie potraviny se dále dělí na devět podkategorií, které zahrnují například pekárenské výrobky, maso, mléčné výrobky nebo ovoce a zeleninu. Celkové hodnoty nákupů v obou kategoriích rostou v čase, což může být způsobeno nárůstem cen nebo zvýšením objemu nákupů. DPH na potraviny a nealkoholické nápoje je 15 % a v posledních třech letech se pohybuje kolem 3 500 Kč až 3 800 Kč. Daňové zatížení potravin a nealkoholických nápojů, které je spočteno jako součet DPH a hodnot nákupů, se v posledních letech pohybuje kolem 3 700 až 4 200 Kč. Podkategorie, které mají nejvyšší hodnoty nákupů, jsou pekárenské výrobky, maso a mléčné výrobky. Tyto položky jsou také zodpovědné za nejvyšší podíl na daňovém zatížení potravin a nealkoholických nápojů. Nejvyšší hodnota DPH je v kategorii potraviny, což není překvapivé, protože tato kategorie zahrnuje nejvíce položek. Celkově lze říci, že potraviny a nealkoholické nápoje jsou významnými položkami v spotřebním koši a daňovém zatížení. DPH na tyto položky je relativně nízká, ale vzhledem k vysokému objemu nákupů v těchto kategoriích představuje značnou část daňových příjmů.

Tabulka 24 - Potraviny a nealkoholické nápoje (2021-2019, Kč)

	2021	2020	2019
01 POTRAVINY A NEALKOHOLICKÉ NÁPOJE	31 737	29 618	28 547
01.1 Potraviny	28 836	26 988	25 962
01.1.1 Pekárenské výrobky, obiloviny	5 150	4 849	4 884
01.1.2 Maso	6 629	6 172	5 856
01.1.3 Ryby	825	692	614
01.1.4 Mléko, sýry, vejce	5 390	5 200	4 968
01.1.5 Oleje a tuky	931	847	862
01.1.6 Ovoce	2 314	2 160	2 048
01.1.7 Zelenina, brambory	3 131	2 873	2 691
01.1.8 Cukr, marmeláda, med, čokoláda, cukrovinky a cukrářské výrobky	2 437	2 260	2 172
01.1.9 Potravinářské výrobky a přípravky	2 030	1 935	1 868
DPH 15 %	3 761	3 520	3 386
01.2 Nealkoholické nápoje	2 901	2 630	2 586
01.2.1 Káva, čaj, kakao	1 160	1 019	1 002
01.2.2 Minerální vody, nealko nápoje a šťávy	1 741	1 611	1 584
DPH 15 %	378	343	337
Daňové zatížení potravin a nealkoholických nápojů	4 140	3 863	3 724

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.2.2 Alkoholické nápoje a tabák

Z dat v tabulce č 25 vyplývá, že celková hodnota spotřeby alkoholických nápojů a tabáku v České republice stoupla v roce 2021 na 5 593 Kč za osobu, což je nárůst o 15,6 % oproti předchozímu roku a o 18,7 % oproti roku 2019. Nejvíce znatelný je nárůst hodnoty alkoholických nápojů o 12,2 % v roce 2021 oproti roce předchozím, přičemž procentuální nárůst lihovin byl o něco větší než pro pivo a víno. Daňové zatížení spotřeby alkoholických nápojů a tabáku se v roce 2021 zvýšilo na 971 korun na osobu za rok, což představuje nárůst o 15,6 % v porovnání s předchozím rokem. DPH 21 % tvoří významnou část daňového zatížení alkoholických nápojů a tabáku, přičemž na pivo připadá největší podíl DPH.

Tabulka 25 - Alkoholické nápoje a tabák (2021-2019, Kč)

	2021	2020	2019
02 ALKOHOLICKÉ NÁPOJE, TABÁK	5 593	4 840	4 713
02.1 Alkoholické nápoje	3 451	3 077	2 877
02.1.1 Lihoviny	820	707	716
02.1.2 Víno	1 092	1 015	918
02.1.3 Pivo	1 539	1 355	1 243
DPH 21 %	599	534	499
02.2 Tabák	2 142	1 763	1 836
DPH 21 %	372	306	319
Daňové zatížení alkoholických nápojů a tabáku (21 %)	971	840	818

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.2.3 Odívání a obuv

Odívání a obuv nepatří mezi nejvýznamnější položky spotřebního koše. V roce 2021 dosáhly celkové hodnoty 7 923 Kč, což znamená nárůst oproti předchozímu roku o 593 Kč, a naopak o 174 korun pokles ve srovnání s hodnotou nákladů v roce 2019. Odívání tvoří většinu této částky, a to s hodnotou 6 017 Kč v roce 2021. DPH na odívání a obuv je 21 % a v roce 2021 činila 1 044 Kč na odívání a 331 Kč na obuv. Celkové daňové zatížení odívání a obuvi činilo 1 375 Kč, což představuje 8 % nárůst v porovnání s přechozím rokem a 2,1% pokles oproti roce 2019.

Tabulka 26 - Odívání a obuv (2021-2019, Kč)

	2021	2020	2019
03 ODÍVÁNÍ A OBUV	7 923	7 330	8 097
03.1 Odívání	6 017	5 635	6 371
DPH 21 %	1 044	978	1 106
03.2 Obuv (vč. oprav a půjčování)	1 906	1 695	1 726
DPH 21 %	331	294	300
Daňové zatížení odívání a obuvi	1 375	1 272	1 405

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.2.4 Bydlení, voda, energie a paliva

Tato třída má nejvyšší podíl na struktuře celkových spotřebních výdajů v domácnosti ve spotřebním koši. Nemá ale nejvyšší daňové zatížení, jelikož významná položka „Nájemné z bytu“, která obsahuje druhé nejvyšší výdaje z této třídy, je osvobozena od DPH (resp. nájem dlouhodobý). Zároveň se tato položka zvýšila ve sledovaném období o 1 909 Kč. Do daňového zatížení se to ale neprojeví kvůli už zmíněnému osvobození od daně. Dodávka vody a jiné služby související s bydlením tvořily 8,8 % celkových nákladů v roce 2021. DPH z vodného a stočného a sběru pevných odpadů byla snížena z 15 % na 10 % v roce 2021, což ovlivnilo snížení DPH u těchto položek. Na druhé straně DPH u dalších služeb souvisejících s bydlením zůstala na 21 %. Elektrická a tepelná energie, plyn a paliva tvoří více než třetinu celkových nákladů na bydlení. DPH pro tuto kategorii byla 21 % (s výjimkou položky teplo a teplá voda, na kterou se vztahuje sazba 10 %), což představovalo více než polovinu celkového daňového zatížení.

V této skupině došlo za poslední tři roky ke snížení výdajů z 15 324 Kč v roce 2019 na 13 338 Kč v roce 2020 a následný mírný nárůst na částku 13 746 Kč. V roce 2020 se tedy oproti roce 2019 snížil odvod DPH na vodném a stočném o téměř polovinu. Další změny zaznamenala položka „Sběr pevných odpadů“. V roce 2020 už byla sazba DPH ze základní sazby 21 % snížena na první sníženou sazbu 15 %. Všechny tyto změny se promítly do celkového daňového zatížení, které bylo v roce 2021 nižší než oproti roce 2019 o 389 Kč a pouze o 269 Kč vyšší než v roce 2020.

Tabulka 27 - Bydlení, voda, energie, paliva (2021-2019, Kč)

	2021	2020	2019
04 BYDLENÍ, VODA, ENERGIE, PALIVA	34 069	32 974	34 331
04.1 Nájemné z bytu	12 588	13 159	10 679
z toho:			
04.1.1. Nájemné za hlavní bydliště	12 072	12 764	10 293
04.3 Běžná údržba a drobné opravy bytu	4 743	3 604	4 645
DPH 21 %	823	625	806
04.4 Dodávka vody a jiné služby související s bydlením	2 993	2 873	3 683
04.4.1 Vodné a stočné	1 844	1 770	2 237
DPH 10-15 %	168	161	305
04.4.2 Sběr pevných odpadů	590	599	791
DPH 21-15 %	77	104	137
04.4.4 Další služby související s bydlením	559	505	654
DPH 21 %	97	88	114

04.5	Elektrická a tepelná energie, plyn, paliva	13 746	13 338	15 324
04.5.1	Elektrická energie	7 215	6 907	7 382
04.5.2	Plynná paliva	3 728	3 477	4 002
04.5.3	Kapalná paliva	14	14	5
04.5.4	Tuhá paliva	1 513	1 522	1 667
	DPH 21 %	2 164	2 069	2 266
04.5.5	Teplo a teplá voda	1 276	1 418	2 268
	DPH 10 %	116	129	206
	Celkové daňové zatížení	3 445	3 176	3 834

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.2.5 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy

Pátá třída spotřebního koše obsahuje položky týkající se bytového vybavení, zařízení domácnosti a oprav. V roce 2021 byly výdaje za tyto položky 13 014 Kč, což znamená nárůst oproti roku 2020 (10 749 Kč) i roku 2019 (10 407 Kč). Položka 5.1 se týká nábytku, bytového zařízení, výzdoby a ostatních podlahových krytin. V roce 2021 dosáhla hodnoty 4 076 Kč. Došlo ke zvýšení výdajů o 484 Kč v porovnání s rokem 2020 a 777 Kč oproti roce 2019. V této kategorii je DPH 21 %, což v roce 2021 představovalo 707 Kč, což je opět nárůst v porovnání s roky 2020 (623 Kč) a 2019 (573 Kč). Položka 5.2 zahrnuje bytový textil a v roce 2021 dosáhla hodnoty 742 Kč. DPH 21 % představuje 129 Kč, což je opět nárůst v porovnání s předchozími roky. Položka 5.3 zahrnuje přístroje a spotřebiče pro domácnost. V roce 2021 dosáhla hodnoty 2 690 Kč. DPH 21 % činila 467 Kč. Položka 5.4 se týká nádobí a kuchyňských potřeb. V roce 2021 dosáhla hodnoty 991 Kč. DPH 21 % představuje 172 Kč. Položka 5.5 zahrnuje výrobky pro dům a zahradu. V roce 2021 dosáhla hodnoty 1 891 Kč. DPH 21 % představuje 328 Kč. Položka 05.6 zahrnuje zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti. V roce 2021 dosáhla hodnoty 2 625 Kč. DPH 21 % představuje 456 Kč. Celkové daňové zatížení bytového vybavení, zařízení domácnosti a oprav v roce 2021 činilo 2 259 Kč, což je nárůst oproti předchozím rokům o 393 Kč (2020) a o 453 Kč v porovnání s rokem 2019. Celkově je zde značné daňové zatížení, díky základní sazbě DPH 21 % uvalenou na všechny položky v této skupině, která nepředstavuje významnou část celkových nákladů.

Tabulka 28 - Bytové vybavení, zařízení (2021-2019, Kč)

	2021	2020	2019
05 BYTOVÉ VYBAVENÍ, ZAŘÍZENÍ			
DOMÁCNOSTI; OPRAVY	13 014	10 749	10 407
05.1 Nábytek, bytové zařízení a výzdoba, koberce a ostatní podlahové krytiny	4 076	3 592	3 299
DPH 21 %	707	623	573
05.2 Bytový textil	742	660	699
DPH 21 %	129	115	121
05.3 Přístroje a spotřebiče pro domácnost	2 690	1 877	2 074
DPH 21 %	467	326	360
05.4 Nádobí a kuchyňské potřeby	991	849	871
DPH 21 %	172	147	151
05.5 Výrobky pro dům a zahradu	1 891	1 376	1 149
DPH 21 %	328	239	199
05.6 Zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti	2 625	2 395	2 314
DPH 21 %	456	416	402
Celkové daňové zatížení bytového vybavení, zařízení domácnosti, opravy	2 259	1 866	1 806

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.2.6 Zdraví

Položky ve spotřebním koši týkající se zdraví se postupně zvyšovaly od roku 2019 až po rok 2021. V roce 2021 dosáhla hodnota položek ve spotřebním koši na zdraví výše 4 540 Kč. Pro položky 06.1 - léčiva a zdravotnické prostředky byla stanovena druhá snížená sazba DPH 10 %. Tento druh DPH je obvyklý pro léky a zdravotnické prostředky, protože jsou považovány za základní zboží pro udržení zdraví obyvatelstva. Položka 6.2 - ambulantní zdravotní péče se také postupně zvyšovala v průběhu posledních tří let. V této kategorii jsou zahrnuty ambulantní lékařská a stomatologická péče. Hodnota ambulantní stomatologické péče se výrazně zvýšila od roku 2019 na 1034 Kč v roce 2021. Ústavní zdravotní péče má nízkou hodnotu v porovnání s ostatními kategoriemi zdravotnických služeb a za sledované období se její hodnota snížila. Celkové daňové zatížení pro zdraví zůstává poměrně stabilní a pohybuje se v řádu stovek korun.

Tabulka 29 - Zdraví (2021-2019, Kč)

	2021	2020	2019
06 ZDRAVÍ	4 540	3 994	3 816
06.1 Léčiva a zdravotnické prostředky	3 033	2 575	2 539
DPH 10 %	276	234	231
06.2 Ambulantní zdravotní péče	1 461	1 384	1 211
z toho:			
06.2.1 Ambulantní lékařská péče	236	252	271
06.2.2 Ambulantní stomatologická péče	1 034	994	787
06.3 Ústavní zdravotní péče	46	35	66
Celkové daňové zatížení zdraví	276	234	231

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.2.7 Doprava

V tabulce níže jsou uvedeny výdaje domácností na sedmou třídu spotřebního koše – dopravu. Doprava zahrnuje jak nákup a provoz osobních dopravních prostředků, tak služby s dopravou spojené, jako je například kolejová či silniční osobní doprava. Celkové náklady na dopravu a související služby v roce 2021 byly průměrně 19 769 Kč na osobu, což je o 3 236 Kč více než v roce 2020 (16 533 Kč) a o 1 766 Kč více než v roce 2019 (18 003 Kč). Z položek v rámci kategorie dopravy je patrné, že nejvyšší částku tvoří provoz osobních dopravních prostředků, který se v roce 2021 vyšplhal na 11 124 Kč, což představuje více než polovinu celkových nákladů na dopravu. Nákup osobních dopravních prostředků tvořil 7 284 Kč a oproti roce 2019 narostl téměř na dvojnásobek. Všechny výše uvedené položky jsou zatíženy DPH, přičemž sazba DPH je pro většinu položek 21 %, vyjímaje položky dopravní služby, na tu se vztahuje druhá snížená sazba DPH 10 %. Celkové daňové zatížení v roce 2021 činí 3 319 Kč, což je o 580 Kč více než v roce 2020 (2 739 Kč) a o 362 Kč více než v roce 2019 (2 957 Kč). Z údajů je patrné, že doprava a související služby jsou významnou položkou v ekonomice a jsou i vysokou měrou zdaněny.

Tabulka 30 - Doprava (2021-2019, Kč)

	2021	2020	2019
07 DOPRAVA	19 769	16 533	18 003
07.1 Nákup osobních dopravních prostředků	7 284	4 327	3 721
DPH 21 %	1 264	751	646
07.2 Provoz osobních dopravních prostředků	11 124	10 633	12 254
07.2.1 Náhradní díly a příslušenství pro osobní dopr. prostředky	1 236	945	1 080
07.2.2 Pohonné hmoty, oleje a podobné přípravky	7 081	6 542	7 534
07.2.3 Údržba a opravy osobních dopravních prostředků	1 761	1 674	1 816
07.2.4 Ostatní služby týkající se prostředků osobní dopravy	1 046	1 472	1 823
DPH 21%	1 931	1 845	2 127
07.3 Dopravní služby	1 361	1 573	2 028
z toho:			
07.3.1 Kolejová osobní doprava	251	324	489
07.3.2 Silniční osobní doprava	287	344	518
07.3.5 Kombinovaná osobní doprava	519	559	629
DPH 10%	124	143	184
Celkové daňové zatížení	3 319	2 739	2 957

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.2.8 Pošty a telekomunikace

Výdaje na poštu a telekomunikace se s výkyvem v roce 2020 zvyšovaly v letech 2019 až 2021. Celkové výdaje v roce 2021 činily 7 102 Kč, což je nárůst o 363 Kč oproti roku 2020 a o 341 Kč oproti roku 2019. Položka 8.1 zahrnuje poštovní služby, které se zvyšovaly jen mírně v posledních třech letech, navíc jsou od DPH osvobozeny. Položka 8.2, týkající se telefonních a telefaxových zařízení, se mírně zvýšila o 70 Kč v roce 2021 v porovnání s rokem 2020. Položka 08.3, týkající se telefonických a telefaxových služeb, zahrnuje pevné i bezdrátové telefonní a faxové zařízení (faxové služby už se v dnešní době moc nepoužívají a náklady za tyto služby tak v této skupině čítají do 1 %), provoz mobilního telefonu, služby internetového spojení a balíčky telekomunikačních služeb. Tato položka obsahuje většinu nákladu a zvýšila se o 265 Kč na částku 6 247 Kč v roce 2021 oproti roku 2020 a o 313 Kč oproti roku 2019. DPH na tuto položku činí 1 084 Kč v roce 2021, což je nárůst o 46 Kč oproti roku 2020 a o 54 Kč oproti roku 2019. Celkové daňové zatížení pošty a telekomunikace se mírně zvýšilo v roce 2021, činilo 1 211 Kč, což je nárůst o 58 Kč oproti

roku 2020 a o 56 Kč oproti roku 2019. Z tabulky lze tedy vyčíst, že výdaje na poštu a telekomunikace postupně rostou a zatížení DPH se mírně zvyšuje. Přestože jsou nárůsty poměrně malé, mohou ovlivnit rozpočet domácnosti.

Tabulka 31 - Pošty a telekomunikace (2021-2019, Kč)

	2021	2020	2019
08 POŠTY A TELEKOMUNIKACE	7 102	6 739	6 761
08.1 Poštovní služby	123	95	105
08.2 Telefonní a telefaxová zařízení	732	662	722
DPH 21 %	127	115	125
08.3 Telefonické a telefaxové služby	6 247	5 982	5 934
Služby pevných a bezdrátových telefonních a faxových zařízení	36	40	34
Provoz mobilního telefonu	3 188	3 218	3 281
Služby internetového spojení	1 089	1 108	1 172
Balíčky telekomunikačních služeb	1 934	1 616	1 446
DPH 21 %	1 084	1 038	1 030
Celkové daňové zatížení pošty a telekomunikace	1 211	1 153	1 155

Zdroj: vlastní zpracování, ČSU (2022)

4.2.9 Rekreace a kultura

Třída rekreace a kultura se podílí necelými 10 % na celkových výdajích spotřebního koše. Nejvíce korun domácnosti vynaloží na skupinu „Ostatní výrobky pro rekreaci a kulturu, květiny a zahrady, domácí zvířata“. V této skupině je 5 položek od Her hraček a sběratelských předmětů, až po veterinární a ostatní služby pro domácí zvířata. Od roku 2019 se náklady této skupiny zvýšily o 15 %. Pro skupinu platí sazba DPH v základní sazbě 21 % a nijak se za pozorované období nezměnila, tudíž nárůst odvodu daní je také 15 %.

Třída rekreace a kultura zahrnuje nákupy zboží a služeb v této kategorii a podílí se skoro 10 % na celkových výdajích ve spotřebním koši. V roce 2021 bylo utraceno 15 656 Kč, což je nárůst o 6,6 % oproti roku 2020 a pokles o 5,5 % oproti roku 2019. V kategorii "Zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat" bylo utraceno 1 970 Kč v roce 2021, což je nárůst o 25 % oproti roku 2020 a o 30 % oproti roku 2019. DPH za tuto kategorii zboží v roce 2021 byla 342 Kč, což je nárůst o 25 % oproti roku 2020 a o 31 % oproti roku 2019. Kategorie "Další výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu" a jedná se o nejčetnější položku v rekreaci a kultuře. Vykazuje nárůst o 41 % z roku 2019 na rok 2020, ale poté poklesla o 29 % z roku 2020 na rok 2021. DPH za tuto kategorii zboží

v roce 2021 byla 39 Kč, což je nárůst o 39 % oproti roku 2020, ale pokles o 41 % oproti roku 2019. Kategorie "Ostatní výrobky pro rekreaci a kulturu; květiny a zahrady, domácí zvířata" zahrnuje různé položky jako hry, hračky, květiny, zahrady, domácí zvířata a veterinární služby. Celková částka utracená v této kategorii se zvýšila o 19 % z roku 2019 na rok 2020, ale poté klesla o 16 % z roku 2020 na rok 2021. DPH za tuto kategorii zboží v roce 2021 byla 1 038 Kč, což je nárůst o 19 % oproti roku 2020 a o 18 % oproti roku 2019.

Kategorie "Rekreační a kulturní služby" vykazuje pokles o 20 % z roku 2019 na rok 2020, ale poté nárůst o 12 % z roku 2020 na rok 2021. DPH za tuto kategorii služeb v roce 2021 byla 333 Kč, což je nárůst o 10 % oproti roku 2020 a o 24 % oproti roku 2019.

Tabulka 32 - Rekreace a kultura (2021-2019, Kč)

	2021	2020	2019
09 REKREACE A KULTURA	15 656	14 683	16 559
09.1 Zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat	1 970	1 572	1 509
DPH 21 %	342	273	262
09.2 Další výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu	225	160	381
DPH 21 %	39	28	66
09.3 Ostatní výrobky pro rekreaci a kulturu; květiny a zahrady, domácí zvířata	5 983	5 006	5 065
09.3.1 Hry, hračky a sběratelské předměty	1 812	1 491	1 405
09.3.2 Zařízení pro sport, kempink a rekreaci ve volné přírodě	889	779	876
09.3.3 Květiny a zahrady	1 301	1 097	1 180
09.3.4 Domácí zvířata a potřeby pro jejich chov	1 627	1 358	1 329
09.3.5 Veterinární a ostatní služby pro domácí zvířata	354	280	275
DPH 21 %	1 038	869	879
09.4 Rekreační a kulturní služby	3 663	4 156	4 786
z toho:			
09.4.1 Rekreační a sportovní služby	1 585	1 948	2 231
09.4.2 Kulturní služby	1 942	2 092	2 445
DPH 10 %	333	378	435
09.5 Noviny, knihy, papírenské zboží	1 426	1 380	1 456
DPH 10 %	130	125	132
09.6 Dovolena s komplexními službami	2 389	2 408	3 362
DPH 21 %	415	418	583
Celkové daňové zatížení rekreace a kultury	2 297	2 091	2 358

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.2.10 **Vzdělávání**

V tabulce pod textem vidíme, že vzdělávání je relativně malou položkou ve spotřebním koši, s průměrnou hodnotou pouze 1 933 Kč za poslední tři roky. V roce 2021 byla tato položka dokonce ještě nižší než v předchozích letech. Co se týče DPH a celkového daňového zatížení, platí, že vzdělávání je v České republice osvobozené od DPH. To znamená, že ceny za vzdělávání by neměly být ovlivněny DPH. Pokud porovnáme jednotlivé roky, vidíme, že vzdělávání se stalo pro spotřebitele levnějším v roce 2021 v porovnání s předchozím rokem 2020. Nicméně, obecně jsou tyto položky výrazně levnější v posledních letech, než byly v roce 2019.

Tabulka 33 - Vzdělávání (2021-2019, Kč)

		2021	2020	2019
10	VZDĚLÁVÁNÍ	1 542	2 084	2 174

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.2.11 **Stravování a ubytování**

Za stravovací služby utratily české domácnosti v roce 2021 o 20 % méně než v roce 2019. Podléhají druhé snížené sazbě DPH 10 % a poplatníci za ně v roce 2021 odvedli 755 Kč, což je o 190 Kč na domácnost méně než v roce 2019. Pokles výdajů zaznamenaly i služby ubytovací. Pokles je ale značně nižší pouze o 7 % za poslední 3 roky. Celkově poplatníci odvedou za stravování a ubytování ročně na DPH okolo 1 000 korun, v roce 2021 pak dokonce tato částka klesla až na 903 Kč. Celková hodnota jedenácté položky "Stravování a ubytování" byla v roce 2021 9 929 Kč, což je téměř stejné jako v předchozím roce 2020. Nicméně, v roce 2019 byla tato položka výrazně vyšší, což může být způsobeno inflací, změnami v nabídce a poptávce a tak dále. Z této položky jsou největší částkou vynaloženou domácnostmi stravovací služby, které zahrnují restaurace, kavárny a podobná zařízení veřejného stravování. Tyto služby představují v roce 2021 celkovou hodnotu 8 300 Kč, což je o něco nižší než v roce 2020 a o 22,4 % nižší než v roce 2019. Restaurace, kavárny a podobná zařízení veřejného stravování jsou zdaněny sazbou DPH 10 %. To znamená, že z ceny, kterou zaplatíme za jídlo a pití, bude 10 % zdaněno a půjde do státního rozpočtu. Celkové daňové zatížení stravování v roce 2021 bylo 755 Kč, což je nepochybně nižší

než v roce 2020 a 20 % nižší než v roce 2019. Ubytovací služby tvoří menší část této položky a byly v roce 2021 vyjádřeny částkou 1 630 Kč. Ty jsou také zdaněny sazbou DPH 10 %. Celkové daňové zatížení za ubytovací služby bylo v roce 2021 148 Kč. Tato částka se také pohybuje v podobných hodnotách mezi jednotlivými roky. Z tohoto srovnání lze vidět, že položka stravování a ubytování v průběhu tří let slabě klesá a celkové daňové zatížení se neliší příliš výrazně.

Tabulka 34 - Stravování a ubytování (2021-2019, Kč)

	2021	2020	2019
11 STRAVOVÁNÍ A UBYTOVÁNÍ	9 929	9 942	12 156
11.1 Stravovací služby	8 300	8 634	10 389
11.1.1 Restaurace, kavárny a podobná zařízení veř. stravování	6 460	6 614	8 018
11.1.2 Jídelny	1 839	2 020	2 370
DPH 10 %	755	785	944
11.2 Ubytovací služby	1 630	1 308	1 767
DPH 10 %	148	119	161
Celkové daňové zatížení stravování a ubytování	903	904	1 105

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.2.12 Ostatní zboží a služby

Poslední třída ve spotřebním koši zahrnuje různé kategorie zboží a služeb, včetně osobní péče, osobních potřeb, sociální péče, pojištění a dalších služeb. V roce 2021 bylo na tento typ nákladů vynaloženo 11 915 Kč na osobu, což je o 790 Kč více než v roce 2020 a o 698 Kč více než v roce 2019. Podkategorie "Osobní péče" tvoří největší část této třídy na kterou se vztahuje DPH. V roce 2021 bylo na náklady v této kategorii utraceno 4 599 Kč. Mezi položkami v této kategorii jsou kadeřnické salóny, zařízení osobní péče (12.1.1) a ostatní předměty a výrobky pro osobní péči (12.1.3). DPH na položky v kategorii "Osobní péče" se liší, kadeřnické salóny a zařízení osobní péče jsou zatíženy sazbou 10 % a ostatní předměty a výrobky pro osobní péči jsou zatíženy sazbou 21 %. V Podkategorii "Osobní potřeby a doplňky jinde neuvedené" (12.3) bylo v roce 2021 na nákupy vynaloženo 1 291 Kč, což je o 248 korun více než v roce 2020 a o 290 korun více než v roce 2019. DPH na položky v této kategorii je 21 %. Podkategorie "Pojištění" (12.5) zahrnuje různé druhy pojištění, jako je pojištění související s bydlením, zdravím a dopravou. V roce 2021 bylo na nákupy v této kategorii vynaloženo 5 180 korun, což je o 480 korun více než v roce 2020 a o 313 korun

více než v roce 2019. Na tuto podkategorii se DPH nevztahuje, stejně jako na „Finanční služby jinde neuvedené“ (12.6) a „Ostatní služby jinde neuvedené“ (12.7). Celkové daňové zatížení ostatního zboží a služeb v roce 2021 činilo 921 Kč, což je o 51 korun více než v roce 2020 a o 66 korun více než v roce 2019.

Tabulka 35 - Ostatní služby a zboží (2021-2019, Kč)

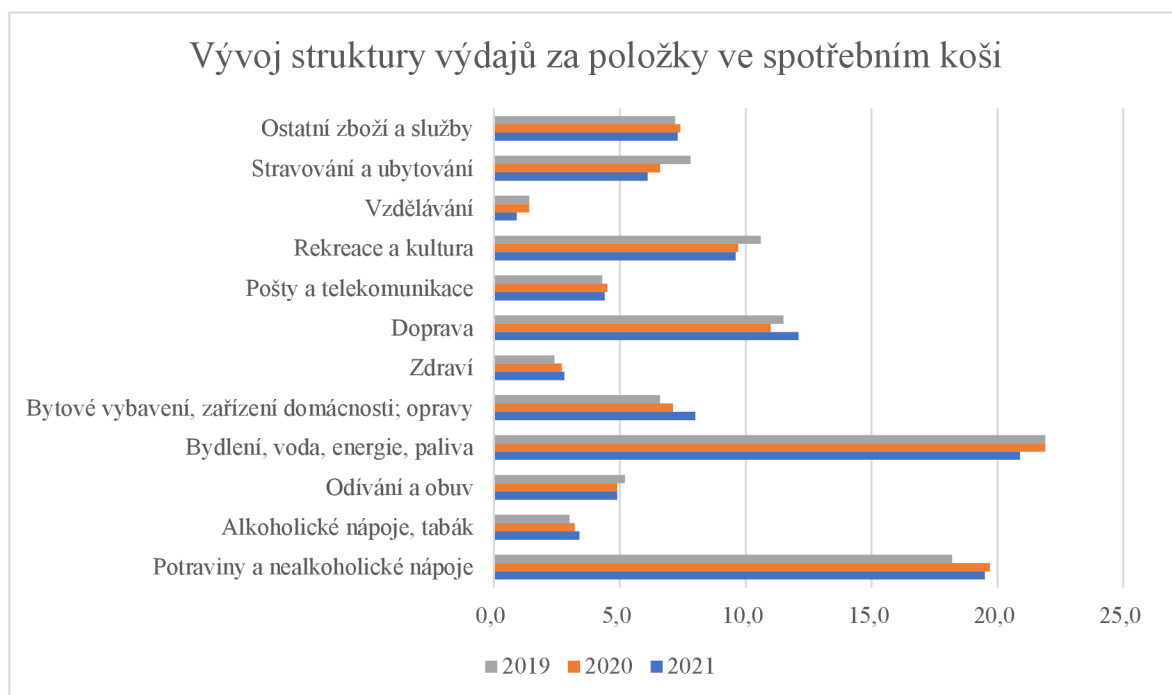
	2021	2020	2019
12 OSTATNÍ ZBOŽÍ A SLUŽBY	11 915	11 125	11 217
12.1 Osobní péče	4 599	4 570	4 597
z toho:			
12.1.1 Kadeřnické salóny a zařízení osobní péče	748	902	1 117
DPH 10 %	68	82	102
12.1.3 Ostatní předměty a výrobky pro osobní péči	3 625	3 499	3 338
DPH 21 %	629	607	579
12.3 Osobní potřeby a doplňky jinde neuvedené	1 291	1 043	1 001
DPH 21 %	224	181	174
12.4 Sociální péče	48	46	21
12.5 Pojištění	5 180	4 700	4 867
z toho:			
12.5.2 Pojištění související s bydlením	1 090	969	1 156
12.5.3 Pojištění související se zdravím	1 138	1 033	1 125
12.5.4 Pojištění související s dopravou	2 597	2 415	2 312
12.6 Finanční služby jinde neuvedené	256	223	227
12.7 Ostatní služby jinde neuvedené	541	544	504
Celkové daňové zatížení ostatního zboží a služeb	921	870	855

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.2.13 Struktura výdajů za skupiny ve spotřebním koši v % za roky 2021,2020,2019

Na ose X v grafu č. 3 níže je uvedena struktura výdajů v % a na ose Y jsou uvedeny jednotlivé kategorie zboží a služeb ve spotřebním koši. Každý rok je zobrazen jinou barvou. Na první pohled lze vidět, že největší podíl výdajů v spotřebním koši připadá na kategorii "Bydlení, voda, energie, paliva". Tento podíl se v letech 2019 až 2021 pohyboval okolo 20 % a nijak zvlášť se neměnil. Dále lze pozorovat, že kategorie "Potraviny a nealkoholické nápoje" tvoří druhý největší podíl výdajů v koši, kde ve sledovaném období dosahoval nejvyššího podílu 19,7 % v roce 2020. Podíl výdajů na dopravu v letech 2019 až 2021 mírně vzrostl, zatímco podíl výdajů na stravování a ubytování klesnul. Výdaje domácností za

oblečení a obuv také klesl v průběhu let, zatímco výdaje za zdraví vrostly. Celkově lze z grafu vyčíst, že spotřebitelé stále nejvíce vydávají na položku „Bydlení, voda, energie, paliva“, ale v průběhu let došlo k určitým změnám v podílu výdajů na jednotlivé kategorie zboží a služeb.

Graf 3 - Graf vývoje struktury výdajů (2021-2019, %), Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022)

4.2.14 Celkové daňové zatížení spotřebního koše

V roce 2019 dosáhly celkové spotřební výdaje výše 156 781 Kč. Z toho odvedli poplatníci 20 247 Kč na DPH, tedy 12,9 % z celkových výdajů. V roce 2020 došlo k mírnému poklesu celkových spotřebních výdajů na 150 610 Kč. DPH z těchto výdajů dosáhla výše 19 008 Kč, což je opět mírný pokles oproti předchozímu roku. V tomto období mohly být výdaje obyvatel ovlivněny například pandemií COVID-19, která měla negativní dopad na ekonomiku a spotřebitelské výdaje. V roce 2021 došlo ke zvýšení celkových spotřebních výdajů na částku 162 789 Kč, což představuje nárůst oproti jak roku předchozímu, tak i roku 2019. DPH z těchto výdajů dosáhla výše 21 115 Kč, což představuje mírný nárůst oproti předchozím rokům. V tomto roce byla hospodářská situace lepší než v předchozím roce, což mohlo být ovlivněno například snižováním opatření v souvislosti s pandemií COVID-19. Celkově lze říci, že v období 2019–2021 došlo k mírnému vývoji daňového zatížení položek ve spotřebním koši, což by mohlo být způsobeno vlivem

rostoucích nebo klesajících cen výrobků a služeb, ale i dalších faktorů, jako jsou pandemie a aktuální hospodářské podmínky.

4.3 Majetková daň

V tabulce č. 31 jsou uvedeny konkrétní výpočty daně z nemovitých věcí, to znamená daně z pozemků a daně ze staveb a jednotek. Pro účely této práce budu předpokládat, že daňový poplatník se nachází v obci Srch v Pardubickém kraji, kde žije a bydlí v rodinném domě. Jedná se o katastrální území Srch – 753076. Legislativní oporou pro výpočet je Zákon č. 338/1992 Sb., zákon České národní rady o dani z nemovitých věcí a Vyhláška č. 298/2014 Sb., vyhláška o stanovení seznamu katastrálních území s přiřazenými průměrnými základními cenami zemědělských pozemků. V případě daně z pozemků je výše daně vypočtena z výměry pozemku a ceny za metr čtvereční, což dává základ daně ve výši 3 446 Kč. Na tento základ daně se aplikuje sazba daně ve výši 0,75 %, což vede ke konečné výši daně 26 Kč. Místní koeficient v tomto případě nehrál roli. V případě daně ze staveb a jednotek jsou údaje složitější. Předmětem daně je zde nejen vlastní pozemek, ale i stavba stojící na něm. Základní sazba daně za metr čtvereční stavby je 2 Kč, ale tato sazba se zvyšuje v závislosti na počtu nadzemních podlaží. V tomto konkrétním případě standardizovaného poplatníka je stavba dvoupodlažní, takže se základní sazba zvyšuje o 1,50 Kč, k této sazbě se poté přičte koeficient podle velikosti obce, což zde činí 1,40 Kč. Výsledná sazba daně je ve výši 4,90 Kč, ta se poté násobí výměrou stavby v m², což dává konečnou výši daně ve výši 490 Kč. Celková výše daně z nemovitých věcí za období jednoho roku, kterou musí poplatník odvést (z pozemků a ze staveb), činí 516 Kč.

Tabulka 36 - Daň z pozemků a ze staveb včetně koeficientů (Kč)

Daň z pozemků	
Předmět daně z pozemků	A
výměra v m ²	586
cena za m ²	5,88 Kč
základ daně	3 446 Kč
sazba daně	0,75 %
místní koeficient	1
daň	26 Kč
Daň ze staveb a jednotek	
Předmět daně ze staveb a jednotek	H

výměra v m ²	100
základní sazba daně	2,00 Kč
počet nadzemních podlaží	2
zvýšení základní sazby za další nadzemní podlaží	1,50 Kč
koeficient	1,40 Kč
výsledná sazba daně	4,90 Kč
daň	490 Kč
daň z nemovitých věcí celkem	516 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.4 Celkové daňové zatížení standardizovaného poplatníka a shrnutí struktury daní.

Celkové daňové zatížení poplatníka zahrnuje daně a odvody, které musí poplatník zaplatit státu z hrubé mzdy ať už přímo, či později nepřímo. V roce 2019 standardizovaný poplatník v Pardubickém kraji ročně vydělal průměrně hrubou mzdu ve výši 346 464 Kč. Z této částky bylo odvedeno několik druhů daní a pojistného. Poplatník z hrubé mzdy odvedl 69 535 Kč na dani z příjmu. Za zmínku stojí, že tato částka činí 20 % z hrubé mzdy, ačkoliv daň z příjmu je stanovena na 15 %. Díky superhrubé mzdě tak poplatník ročně odvede o 5 % více na dani z příjmu. Dále odvedl DPH (za 1 osobu v domácnosti, pokud by tedy poplatník například živil sám i partnera nebo dítě, pak by zatížení DPH bylo dvojnásobné) ve výši 20 247 Kč na položkách ve spotřebním koši. Na majetkové dani musel poplatník odvést 516 Kč, což z celkového daňového zatížení představuje poměrně malou část. Kromě těchto daní odvedl poplatník také pojistné. Na zdravotním pojištění odvedl 15 591 Kč a na sociálním pojištění 22 520 Kč. Je vhodné zmínit, že poplatník má nárok na slevu na poplatníka ve výši 24 840 Kč ročně. Tato sleva je fixní a má na ni nárok každý poplatník, aniž by tento nárok musel prokazovat, tudíž snižuje daňové zatížení poplatníka a pomáhá mu tak získat více financí do svého vlastního rozpočtu. V 2019 roce tak poplatník ze své hrubé mzdy odvedl na daních a pojištění částku 103 569 Kč, což činí 31,8 % z jeho hrubého ročního příjmu a jedná se o nejvyšší daňové zatížení ve sledovaném období.

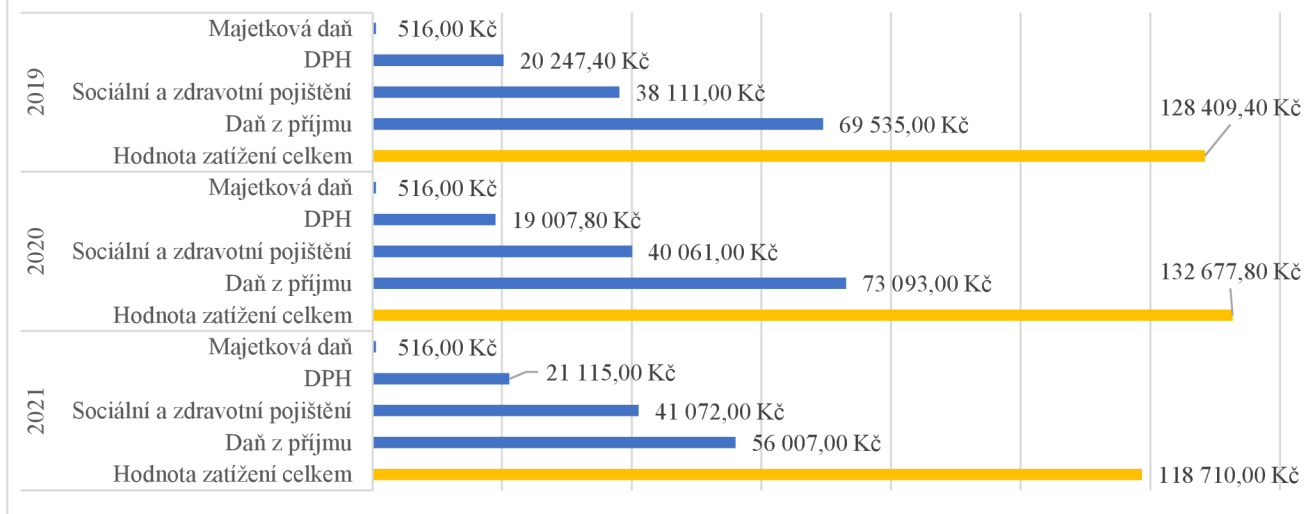
Částka odvedená na daních a pojištění poplatníkem v Pardubickém kraji v roce 2020 byla oproti ostatním rokům ve sledovaném období nejvyšší. Celkově odvedl poplatník státu 132 676 Kč (73 093 Kč za daň z příjmu, 19 007 Kč za DPH ve spotřebním koši, majetkovou daň ve výši 516 Kč, sociální pojištění ve výši 23 672 Kč a zdravotní pojištění ve výši 16 388 Kč). To představuje téměř 36,4 % z hrubé mzdy, která za 12 měsíců činila

364 188 Kč (pokud nejsou brány v úvahu slevy na dani). Nicméně, díky základní slevě na poplatníka ve výši 24 840 Kč ročně, má poplatník možnost snížit své daňové zatížení a odvést nižší částku daně. Ta činí po uplatnění slevy 107 836 Kč a reálně tak za toto zdaňovací období odvedl poplatník státu 29,6 %.

Poplatník v roce 2021 v Pardubickém kraji vydělá ročně průměrně 373 380 Kč, což je nejvíce ve sledovaném období. Odvede státu 56 007 Kč na dani z příjmu, což odpovídá po zrušení superhrubé mzdy sazbě daně z příjmu 15 %. Dále odvede 24 270 Kč na sociálním pojištění a 16 802 Kč na zdravotním pojištění. Sleva na poplatníka ve výši 27 840 Kč (pro rok 2021) pomáhá snížit daňové zatížení. Celkově odvede poplatník ročně 21 115 Kč na DPH (za jednu osobu v domácnosti) a 516 Kč na majetkovou daň (za celou domácnost). Výsledné celkové daňové zatížení poplatníka činí 90 870 Kč, což představuje 24,3 % z hrubého příjmu a jedná se tak o nejnižší zatížení ve sledovaném období.

V grafu č. 4 je uvedená struktura daňového zatížení poplatníka za období 2019–2021. Poplatník odvádí každoročně stejnou výši na majetkové dani, tudíž tato částka se nijak v grafu nemění. Odvody na sociální a zdravotní pojištění zaznamenaly každoročně mírný nárůst (o 2 961 Kč celkem za období 2019–2021). Příčinou tohoto nárůstu bylo navýšení hrubé mzdy, a tedy i vyměřovacího základu pro výpočet pojistného. Ke značným změnám došlo v odvodu na dani z příjmu. Hrubá mzda se každoročně zvyšovala, daň z příjmu se tedy mezi roky 2019 a 2020 zvýšila o 3 558 Kč. Naopak ačkoliv se meziročně zvýšila hrubá mzda i v roce 2021, tak daň z příjmu se díky zrušení superhrubé mzdy snížila o 17 086 Kč, tedy o 23,4 %. Zatížení poplatníka daní z přidané hodnoty (DPH) bylo v průběhu let, až na drobné výkyvy, poměrně identické. V roce 2020 odvedl poplatník na DPH ročně o 1 239 Kč méně než v roce předchozím. Naopak v následujícím roce 2021 zaplatil poplatník na DPH o 2 107 Kč více. Spíše než změny v sazbách DPH u konkrétních položek spotřebního koše tyto změny kopírují výkyvy celkových spotřebních výdajů za jednotlivé položky ve spotřebním koši. Položka „Hodnota zatížení celkem“ v grafu č. 4 označuje součet všech daní a pojistného, které poplatník ročně státu odvede ze své hrubé mzdy.

Struktura daňového zatížení

Graf 4 - Struktura daňového zatížení poplatníka ve sledovaném období (2019-2021, Kč), Zdroj: vlastní zpracování

5. Závěr

Tato bakalářská práce byla zaměřena na problematiku daňového zatížení standardizovaného poplatníka. Na základě literární rešerše byly získány důležité poznatky týkající se definice a funkce daně, daňového systému České republiky, inflace, spotřebního koše a vývoje daně v čase. Dále byl v práci proveden vlastní empirický výzkum, jehož cílem bylo zjistit, jak je poplatník zatížen daní z příjmu u hrubých mezd, DPH skrytém ve spotřebním koši a majetkovou daní. Výsledky práce ukázaly, že zatížení poplatníka daní z příjmu se v posledních 4 letech snížilo z 69 535 Kč za rok 2019 na 59 940 Kč v roce 2022, a to i přes každoroční nárůst hrubé mzdy. Stále je však poměrně vysoké a tvoří největší část daňového zatížení poplatníka. Pokud bychom vzali v úvahu čisté daňové zatížení hrubé mzdy, nevede si Česká republika v komparaci s ostatními zeměmi špatně. Stát podporuje rodiny s dětmi, a to nepřímo formou finanční podpory v podobě slev a daňových zvýhodnění. V České republice jsou však vysoké odvody na pojistné, především z pozice zaměstnavatele, což průměrné daňové zatížení mezd značně zvyšuje. Daň z přidané hodnoty, kterou obsahuje spotřební koš, se také zvýšila z 20 247 Kč v roce 2019 na 21 115 Kč v roce 2021 spolu s celkovými výdaji, které vzrostly z částky 156 781 Kč (2019) na 162 789 Kč (2021). Majetková daň je každoročně odvedena ve stejné výši 516 Kč. Tato daň představuje velmi slabou část v daňovém zatížení a je v práci uvedena spíše informativně. Výsledky této práce mohou být užitečné pro ostatní práce zaměřující se na tuto problematiku. Jako částečný nedostatek této práce lze zmínit chybějící podrobnější popis a výpočet daně spotřební. Tato nepřímá a selektivní daň spíše slouží k určité regulaci výše spotřeby některých komodit, které ovlivňují zdraví poplatníků a mohou mít negativní dopad z pohledu ekologie a životního prostředí. Z tohoto důvodu je téma spotřební daně vhodné spíše pro jiný typ a zaměření bakalářské práce. Při realizaci dalších výzkumů by bylo vhodné se orientovat na ostatní daně, kterými je daňový poplatník zatížen, jako například výše uvedená spotřební daň. V závěru bakalářské práce lze konstatovat, že daňové zatížení poplatníka je komplexní téma, které je ovlivněno mnoha faktory, jako jsou daňové sazby, daňové úlevy, příjmové hranice a další. V průběhu analýzy bylo zkoumáno, jak daňové zatížení ovlivňuje jednotlivce v různých příjmových kategoriích, a bylo zjištěno, že vyšší příjmové skupiny mají větší daňové zatížení než nižší příjmové skupiny. Zároveň bylo shledáno, že daňové zatížení se liší v závislosti na kraji, ve kterém poplatník žije, a že daňová politika České republiky má významný dopad na daňové zatížení občanů. Celkově lze tedy říci, že daňové

zatižení poplatníka je důležitým tématem pro všechny občany, a že by mělo být předmětem dalšího zkoumání a diskuse s cílem vytvořit daňovou politiku, která bude spravedlivá a efektivní pro všechny.

6. Seznam použitých zdrojů

ČERNOHORSKÝ, Jan. *Finance: od teorie k realitě*. Praha: Grada Publishing, 2020. Finance (Grada). ISBN 978-80-271-2215-8.

Daňové zákony: úplná znění platná k ... Praha: Grada, [1999]-. ISBN 978-80-271-3551-6.

DVOŘÁKOVÁ, Veronika, Marcel PITTERLING a Hana SKALICKÁ. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob ...* Praha: Wolters Kluwer, 2016-. Daně (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-315-2.

FARKAČOVÁ, Lenka. *Neučebnice ekonomie: pro každého na každý den*. Praha: Grada, 2021. ISBN isbntištěnéknihy978-80-271-3193-8.

HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ, A. A KOL. *Veřejné finance*. Praha: ASPI, 2007. 364 s.

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice*. Praha: Grada, 2013. Finanční trhy a instituce. ISBN 978-80-247-4516-9.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie. 3., aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Grada Publishing, 2017. Expert. ISBN 978-80-271-0251-8.

KOTLÁN, Igor. *Daňové zatížení a struktura daní v ČR ve srovnání s vybranými zeměmi OECD a EU a legislativní změny ve smyslu de lege ferenda*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2010. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 978-80-86729-58-9.

KOUT, Petr a Pavel ŠTOHL. *Daně*. Znojmo: Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo, 2020. ISBN 978-80-7610-005-3.

KRAJNÁK, Michal. *Daň z příjmů fyzických osob v České republice*. Brno: CERM, 2022. ISBN 978-80-7623-086-6.

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika. 7. aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2018. 269 s. ISBN 978-80-7357-574-8

MAAYTOVÁ, Alena, František OCHRANA a Jan PAVEL. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, 2015. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5561-8.

OCHRANA, František, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3228-2.

ŠIROKÝ, Jan. *Základy daňové teorie s praktickými příklady. 2., aktualizované vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Vzdělávání a certifikace účetních. ISBN 978-80-7552-315-0.

VANČUROVÁ, Alena, Lenka LÁCHOVÁ a Hana ZÍDKOVÁ. *Daňový systém ČR 2020*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-887-4.

VANČUROVÁ, Alena. *Zdanění osobních příjmů. 3. vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-236-7.

VÍTEK, Leoš. Ekonomie daňové politiky vyspělých zemí. *Bulletin komory daňových poradců České republiky*, 2019, roč. 2019, č. 1, s. 9–13.

ZAVIACIČOVÁ, Jarmila. *Daňový systém: distanční studijní opora. 2., přeprac. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4687-0.

7. Internetové zdroje

Finanční správa. *Financnisprava.cz* [online]. 1.1.2021 [cit. 2022-12-20]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/kraje-a-obce/danove-prijmy-kraju-a-obci/rozpocetove-urceni-dani/danove-prijmy-rozpocetu-kraju-a-obci-dle-zakona-o-rozpocetovem-urceni-dani>

Průvodce podnikáním superhrubá mzda. *Pruvodcepodnikanim.cz* [online]. 26.11.2020 [cit. 2022-12-20]. Dostupné z: <https://www.pruvodcepodnikanim.cz/clanek/zruseni-superhrube-mzdy/>

WEISS, Tomáš. Příjmy státního rozpočtu za leden až srpen 2022. *Mfcr.cz* [online]. 1. 9. 2022 14:00 [cit. 2022-12-20]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2022/pokladni-plneni-sr-48677>

BARÁKOVÁ, Hana. Finanční správa ČR. *Financnisprava.cz* [online]. 20. 9. 2022 [cit. 2022-12-20]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/media-a-verejnost/tiskove-zpravy-gfr/tiskove-zpravy-2022/financni-sprava-eviduje-vice-nez-1-5>

8. Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

4.5 Seznam obrázků

Obrázek 1 - Daňová soustava ČR, Zdroj: (Vančurová, 2020).....	20
Obrázek 2 - Přímé daně, Zdroj: vlastní zpracování (Vančurová, 2020).....	23
Obrázek 3 - Nepřímé daně, Zdroj: vlastní zpracování (Vančurová, 2020).....	27
Obrázek 4 - Schéma rozpočtového určení daní od 1. 1. 2022, Zdroj: MF ČR.....	36

4.6 Seznam tabulek

Tabulka 1 - Spotřební koš pro výpočet indexu spotřebitelských cen od ledna 2022.....	31
Tabulka 2 Zdanění v letech 2001-2005 (Kč).....	33
Tabulka 3 - Zdanění v letech 2005-2007 (Kč).....	33
Tabulka 4 - Rozdíly průměrných hrubých měsíčních mezd v České republice (2022-2019, Kč).....	37
Tabulka 5 - Průměrná hrubá měsíční mzda na přepočtené počty zaměstnanců (2022-2019, Kč).....	39
Tabulka 6 - Čistá mzda v Praze (2022-2019, Kč).....	40
Tabulka 7 - Čistá mzda ve Středočeském kraji (2022-2019, Kč).....	41
Tabulka 8 - Čistá mzda v Jihočeském kraji (2022-2019, Kč).....	41
Tabulka 9 - Čistá mzda v Plzeňském kraji (2022-2019, Kč).....	42
Tabulka 10 - Čistá mzda v Karlovarském kraji (2022-2019, Kč).....	42
Tabulka 11 - Čistá mzda v Ústeckém kraji (2022-2019, Kč).....	43
Tabulka 12 - Čistá mzda v Libereckém kraji (2022-2019, Kč).....	43
Tabulka 13 - Čistá mzda v Královéhradeckém kraji (2022-2019, Kč).....	44
Tabulka 14 - Čistá mzda v Pardubickém kraji (2022-2019, Kč).....	44
Tabulka 15 - Čistá mzda v kraji Vysočina (2022-2019, Kč).....	45
Tabulka 16 - Čistá mzda v Jihomoravském kraji (2022-2019, Kč).....	45
Tabulka 17 - Čistá mzda v Olomouckém kraji (2022-2019, Kč).....	46
Tabulka 18 - Čistá mzda ve Zlínském kraji (2022-2019, Kč).....	46
Tabulka 19 - Čistá mzda v Moravskoslezském kraji (2022-2019, Kč).....	47
Tabulka 20 - Komparace krajů s nejvyšší čistou mzdou (2022-2019, Kč).....	48
Tabulka 21 - Komparace Pardubického kraje a hlavního města Prahy (2022-2019, Kč) ...	48
Tabulka 22 - komparace Pardubického a Karlovarského kraje (2022-2019, Kč).....	49
Tabulka 23 - komparace všech čistých mezd v české republice (2022-2019, Kč).....	50
Tabulka 24 - Potraviny a nealkoholické nápoje (2021-2019, Kč).....	52
Tabulka 25 - Alkoholické nápoje a tabák (2021-2019, Kč).....	53
Tabulka 26 - Odívání a obuv (2021-2019, Kč).....	53
Tabulka 27 - Bydlení, voda, energie, paliva (2021-2019, Kč).....	54
Tabulka 28 - Bytové vybavení, zařízení (2021-2019, Kč).....	56
Tabulka 29 - Zdraví (2021-2019, Kč).....	57
Tabulka 30 - Doprava (2021-2019, Kč).....	58
Tabulka 31 - Pošty a telekomunikace (2021-2019, Kč).....	59
Tabulka 32 - Rekreace a kultura (2021-2019, Kč).....	60
Tabulka 33 - Vzdělávání (2021-2019, Kč).....	61
Tabulka 34 - Stravování a ubytování (2021-2019, Kč).....	62
Tabulka 35 - Ostatní služby a zboží (2021-2019, Kč).....	63

Tabulka 36 - Daň z pozemků a ze staveb včetně koeficientů (Kč).....	65
---	----

4.7 Seznam grafů

Graf 1 - Příjmy státního rozpočtu za leden až srpen 2022 (mld. Kč), Zdroj: MF ČR	20
Graf 2 - Vývoj indexu spotřebitelských cen. Zdroj: Czso.cz [online]. [cit. 2022-12-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cri/indexy-spotrebitelskych-cen-inflace-listopad-2022	30
Graf 3 - Graf vývoje struktury výdajů (2021-2019, %), Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022).....	64
Graf 4 - Struktura daňového zatížení poplatníka ve sledovaném období (2019-2021, Kč), Zdroj: vlastní zpracování	68